

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2019/36100138742213892

**PENTAGON PAPERS A ICH DOPAD NA VNÚTORNÚ
POLITIKU SPOJENÝCH ŠTÁTOV AMERICKÝCH**

Bakalárska práca

2019

Veronika Novotná

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**PENTAGON PAPERS A ICH DOPAD NA VNÚTORNÚ
POLITIKU SPOJENÝCH ŠTÁTOV AMERICKÝCH**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: PhDr. Gilbert Futó, PhD.

Bratislava 2019

Veronika Novotná

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Dátum:

.....
(podpis študenta)

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcemu bakalárskej práce PhDr. Gilbertovi Futóovi, PhD. za odborné konzultácie, rady, ochotu a pomoc, ktorú mi poskytol pri písaní práce.

ABSTRAKT

NOVOTNÁ, Veronika: *Pentagon Papers a ich dopad na vnútornú politiku USA*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Gilbert Futó, PhD. - Bratislava: FMV EU, 2019, 55 s.

Cieľom záverečnej práce je vymedzenie a analýza dopadov zverejnenia štúdie Pentagon Papers na vnútornú politiku Spojených štátov amerických. Medzi čiastkové ciele našej práce patrí poskytnutie informácií ohľadom aktivít Spojených štátov vo vietnamskej vojne a objasnenie procesu vypracovania a obsahu štúdie Pentagon Papers. Práca je rozdelená do troch kapitol. V prvej kapitole približujeme pôsobenie Spojených štátov vo Vietname od roku 1945 do roku 1975, objasňujeme pojem prvý dodatok, stručne charakterizujeme konflikt médií a vlády a poskytujeme informácie o štúdii Pentagon Papers. V druhej kapitole stanovujeme ciele našej práce, metódy skúmania a metodiku práce. Záverečná kapitola sa zaoberá vymedzením a analýzou dopadov zverejnenia Pentagon Papers na vnútornú politiku USA. Ako dopady sme identifikovali súdny spor *New York Times Co. v. United States*, stíhanie Daniela Ellsberga, vytvorenie jednotky *Plumbers*, škandál Watergate, prvé odstúpenie amerického prezidenta, posilnenie deľby moci a prijatie zákona FISA.

Kľúčové slová: Pentagon Papers, vojna vo Vietname, Daniel Ellsberg, whistle-blowers, sloboda tlače

ABSTRACT

NOVOTNÁ, Veronika: *Pentagon Papers and its impact on the United States' domestic policy*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Supervisor of the Thesis: PhDr., Gilbert Futó, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2019, 55 p.

The main objective of the final thesis is to define and analyse the impact of the publication of the Pentagon Papers study on the United States' domestic policy. Partial goals of our final thesis include providing information on the activities of United States in Vietnam and explaining the process of creation and the content of the Pentagon Papers study. The thesis is divided into three chapters. In the first chapter we provide information on activities of the United States in Vietnam from 1945 to 1975, explain the concept of the First Amendment, briefly characterise the conflict between media and government, and provide information on the Pentagon Papers study. In the second chapter of the thesis we set out the objectives of our thesis, methods of the research and thesis methodology. The final chapter deals with the definition and analysis of the impact of the publication of the Pentagon Papers on the United States' domestic policy. We identified following impacts - the New York Times Co. v. United States litigation, prosecution of Daniel Ellsberg, creation of *Plumbers*, Watergate scandal, first resignation of the United States' president, strengthening the separation of powers and adoption of FISA Act.

Key words: Pentagon Papers, Vietnam war, Daniel Ellsberg, whistle-blowers, freedom of press

Obsah

Zoznam použitých skratiek.....	7
Úvod	8
1 Teoretické východiská	10
1.1 Záujmy Spojených štátov vo Vietname.....	10
1.2 Prvý dodatok federálnej ústavy	17
1.3 Historický konflikt medzi vládou a médiami	20
1.4 Štúdia Roberta McNamaru	21
2 Cieľ práce, metódy skúmania a metodika práce	24
3 Dopady Pentagon Papers na vnútornú politiku Spojených štátov	26
3.1 Súdny spor New York Times Co. v. United States	27
3.1.1 Stanovisko Najvyššieho súdu	29
3.1.2 Individuálne stanoviská sudcov.....	30
3.1.2.1 Sudcovia Black, Douglas a Brennan	30
3.1.2.2 Sudcovia Stewart, Marshall a White	31
3.1.2.3 Sudcovia Harlan, Burger, Blackmun.....	32
3.1.3 Podstata sporu.....	33
3.1.4 Historické súvislosti súdneho rozhodnutia.....	34
3.2 Stíhanie Daniela Ellsberga	37
3.3 Od vytvorenia jednotky <i>Plumbers</i> k odstúpeniu Nixona	39
3.3.1 Zriadenie jednotky Plumbers.....	39
3.3.2 Vlamanie sa do komplexu Watergate.....	40
3.3.3 Prvé odstúpenie prezidenta Spojených štátov	42
3.4 Deľba moci	44
3.5 Zákon FISA	47
Záver	49
Zoznam použitej literatúry	51

Zoznam použitých skratiek

CIA	Ústredná spravodajská služba (<i>Central Intelligence Agency</i>)
CPI	Výbor pre verejné informácie (<i>Committee on Public Information</i>)
CREEP	Výbor pre znovuzvolenie prezidenta (<i>Committee for Re-Election of the President</i>)
FBI	Federálny úrad pre vyšetrovanie (<i>Federal Bureau of Investigation</i>)
FISA	Zákon o zahraničnej informačnej kontrole (<i>Foreign Intelligence Surveillance Act</i>)
USA	Spojené štáty americké (<i>United States of America</i>)

Úvod

Sloboda tlače a národná bezpečnosť sú v mnohých prípadoch protichodným záujmom. Informácie sú kľúčové pri zaistovaní bezpečia štátu. Úniky utajovaných informácií ohrozujú národnú bezpečnosť, zároveň však podporujú transparentnosť vládnych rozhodnutí. V našej bakalárskej práci sa snažíme čitateľovi priblížiť problematiku Pentagon Papers. Štúdia odhalila utajované kroky prezidentov Spojených štátov vo vietnamskej vojne. Miera utajenia informácií bola neadekvátne k ich obsahu. Prezidentom od Harryho Trumana po Richarda Nixona bolo umožnené eskalovať vojenskú stratégiu vďaka zavádzaniu a utajovaniu skutočností pred Kongresom a spoločnosťou. Jednalo sa o zjavné zneužívanie právomocí. Následne sa v našej práci venujeme vymedzeniu a analýze dopadov zverejnenia štúdie na vnútornú politiku Spojených štátov.

Pre lepšie pochopenie témy je nutné oboznámiť čitateľa s pôsobením Spojených štátov vo Vietname. Angažovanosť a konanie jednotlivých prezidentov od roku 1945 do roku 1968 v otázkach vietnamskej vojny tvorí podstatu štúdie Pentagon Papers. Najväčšie stupňovanie zapojenia Spojených štátov do vietnamskej vojny nastalo počas funkčného obdobia Johna F. Kennedyho a Lyndona B. Johnsona. Kennedy ako prvý vyslal do Vietnamu 16 000 pozemných jednotiek, Johnson počet navýšil na jeden a pol milióna. Tieto eskalácie predstavovali nepretržitú snahu o zastavenie šírenia komunizmu v Indočíne.

Minister obrany Robert McNamara v roku 1967 nariadil vypracovanie objektívnej a komplexnej štúdie, ktorá by obsahovala informácie pokrývajúce konanie prezidentov počas vietnamskej vojny. Na štúdiu sa podieľal analytik pracujúci pre RAND Corporation Daniel Ellsberg. Po preštudovaní štúdie si uvedomil, že prezidentom bolo umožnené zvyšovať mieru zapojenia Spojených štátov do vietnamskej vojny len prostredníctvom utajovania podstatných informácií. Štúdiu sa rozhodol zverejniť s pomocou novín New York Times. Nixon, ktorý bol v tom čase prezidentom, požiadal o vydanie súdneho zákazu publikácie. Prípad sa dostal na Najvyšší súd, ktorý rozhodol, že New York Times môžu Pentagon Papers naďalej publikovať. V rozsudku sa do popredia dostali argumenty slobody tlače zakotvenej v prvom dodatku federálnej ústavy a argumenty deľby moci.

Daniel Ellsberg bol za únik informácií stíhaný. Ellsberg sa však na základe práva trestného činu nedopustil, jeho prípad bol označený za bezprecedentný a Ellsberg bol prepustený. Nixon sa snažil Ellsberga počas stíhania zdiskreditovať. Vytvoril jednotku *Plumbers*, ktorej úlohou bolo predchádzať ďalším únikom informácií. Neskôr sa členovia jednotky *Plumbers* zapojili do vlámania do komplexu Watergate. Aj v dôsledku týchto aktivít prezident Nixon odstúpil zo svojho postu.

Počas sporu sa do popredia dostávala otázka deľby moci. Najvyšší súd sa vo svojom *per curiam* stanovisku deľbe moci nevenoval. Jednotlivé stanoviská sudcov však na doktrínu deľby moci odkazovali. Podstatou argumentov bolo, že prezident nemal právomoc žiadať o vydanie zákazu a súdy nemali právomoc zákaz vydať.

Počas svojho pôsobenia Nixon zneužíval dohľad, ktorý mu poskytovali vládne spravodajské agentúry. Federálne prostriedky využíval na sledovanie opozície, reportérov či mierumilovných protestujúcich. Na základe tohto konania Nixona, ako aj predchádzajúcich prezidentov, bol prijatý zákon FISA, ktorý obmedzoval možnosti dohľadu vykonávaného prezidentom.

Hlavným cieľom našej bakalárskej práce je vymedziť a analyzovať dopady zverejnenia štúdie Pentagon Papers na vnútornú politiku USA. Medzi naše čiastkové ciele patrí priblíženie konania Spojených štátov vo vietnamskej vojne a objasnenie procesu vypracovania a obsahu štúdie Pentagon Papers.

Bakalárska práca je rozdelená do troch kapitol usporiadaných podľa logickej nadväznosti. Prvá kapitola sa v úvode venuje zapojeniu Spojených štátov do vietnamskej vojny. Poskytnutie týchto informácií je kľúčové pre správne porozumenie obsahu štúdie a motivácie pre jej vypracovanie. Následne v krátkosti charakterizujeme prvý dodatok federálnej ústavy. Dôraz kladieme na postavenie štátnych zamestnancov v rámci prvého dodatku. Stručne sa venujeme dlhodobého konfliktu medzi vládou a médiami. Kapitulu sme zakončili vysvetlením procesu vypracovania štúdie a jej obsahom. V druhej kapitole charakterizujeme ciele a metodiku práce. V tretej kapitole vymedzujeme a analyzujeme vybrané dopady Pentagon Papers na vnútornú politiku USA. Identifikovanými dopadmi sú spor New York Times Co. v. United States, stíhanie Daniela Ellsberga, zriadenie jednotky *Plumbers*, škandál Watergate, odstúpenie prezidenta Nixona, posilnenie deľby moci a prijatie zákona FISA.

1 Teoretické východiská

V úvode prvej kapitoly objasňujeme zapojenie Spojených štátov do vojny vo Vietname. Poukazujeme na mieru angažovanosti a jednotlivé akcie prezidentov od Harryho Trumana po Richarda Nixona, ktorý stiahol vojenské jednotky z Vietnamu, čím ukončil pôsobenie Spojených štátov vo vietnamskej vojne.

V druhej časti kapitoly sa venujeme prvému dodatku ústavy Spojených štátov, ktorý je spojený so slobodou tlače. Argumenty slobody tlače zohrali kľúčovú úlohu v súdnom spore *New York Times Co. v. United States*, preto veríme, že objasnenie prvého dodatku je dôležité pre porozumenie ďalších častí práce. Dôraz kladieme na postavenie štátnych zamestnancov vo vzťahu k prvému dodatku.

Následne stručne približujeme historický konflikt medzi médiami a vládou, ktorý považujeme za dôležitý pre ďalší kontext práce. Posledná časť kapitoly je venovaná štúdiu Roberta McNamaru. Štúdiá mala predstavovať encyklopedickú históriu zapojenia Spojených štátov do vojny vo Vietname. Na vypracovaní štúdie sa podieľal analytik Daniel Ellsberg, ktorý štúdiu v roku 1971 poskytol novinám *New York Times*, aby ju zverejnili.

1.1 Záujmy Spojených štátov vo Vietname

Najdlhšia vojna v histórii USA mala pôvod v devätnástom storočí. Indočina bola od roku 1862 dôležitým francúzskym územím. Ani napriek okupácii Indočíny Japonskom v roku 1940 sa francúzska kolonialistická vláda nezrušila. V roku 1941 vytvoril prívrženec komunizmu a nacionalizmu Ho Chi Minh odboj voči Japonsku i Francúzsku. Odboj dostal pomenovanie Viet Minh. V roku 1945 bolo Francúzsko porazené a moc prevzal Viet Minh. Ho Chi Minh vytvoril provizórnu vládu v Hanoji. Z Francúzskom dosadeného vládcu Bao Daia spravil právneho zástupcu.¹

Po druhej svetovej vojne sa záujmy Spojených štátov vo Vietname prejavili v podobe politiky zadržiavania komunizmu prezidenta Harryho Trumana. Truman sa stal 33. prezidentom

¹ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, 1986. s. 5 - 6. ISBN 0-394-34500-2.

Spojených štátov po smrti Franklina D. Roosevelta 12. apríla 1945.² Politika zadržiavania komunizmu bola založená na myšlienke zastavenia šírenia komunizmu Čínou a Sovietskym zväzom v juhovýchodnej Ázii. 2. septembra 1945 deklaroval vietnamský vodca Ho Chi Minh vytvorenie demokratickej republiky Vietnam.³ Ho chcel spojencom ukázať, že vo Vietname bola vytvorená vláda, ktorá je schopná nahradiť predchádzajúcu francúzsku vládu. Ho Chi Minh požiadal Spojené štáty o pomoc a tvrdil, že Vietnam by bol skvelým miestom pre amerických kapitalistov na rozširovanie obchodu. Zároveň si udržiaval nezávislosť od sovietskych komunistov. Trumanova vláda odmietla podporiť Ho Chi Minhovu revolúciu.⁴

Od júla do septembra 1946 sa konala konferencia vo francúzskom meste Fontainebleau. Na konferencii sa nepodarilo vyriešiť problémy medzi Francúzskom a Vietnamom a Vietnam nezískal nezávislosť od Francúzska.⁵ Po vypuknutí prvej indočínskej vojny v roku 1946 poskytol Truman Francúzsku nepriamu finančnú pomoc. Využil na to zákon o pôžičke a prenájme (*Lend-Lease Act*) a Marshallov plán pomoci rekonštrukcie vojnou zničenej západnej Európy. V roku 1949 sa Južný Vietnam stal pridruženým štátom Francúzskej únie a Čína sa stala komunistickým štátom. V roku 1950 sa finančná pomoc od Spojených štátov stala priamou a otvorenou v dôsledku toho, že Čína a Sovietsky zväz začali financovať Ho Chi Minha. Truman zareagoval na akciu komunistov poskytnutím priamej finančnej pomoci Francúzsku vo výške pätnásť miliónov amerických dolárov.⁶

Finančná pomoc od Spojených štátov nepomohla Francúzsku vyhrať nad Viet Minhom. Francúzsko podcenilo silu odboja, ktorý sa ukázal ako silný oponent a podmanil si väčšinu územia Vietnamu. Spojené štáty pod tlakom opozície poskytli Francúzsku ďalšie finančné zdroje. V roku 1954, keď na poste prezidenta pôsobil Dwight Eisenhower, financovali Spojené

² HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 8. ISBN 0-394-34500-2.

³ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 3. ISBN 0-394-34500-2.

⁴ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 9-10. ISBN 0-394-34500-2.

⁵ KARNOW, Stanley. *Vietnam : A History*. 1. vyd. New York : The Viking Press, 1983. s. 154 – 155. ISBN 0-670-74604-5.

⁶ KARNOW, Stanley. *Vietnam : A History*. 1. vyd. New York : The Viking Press, 1983. s. 177. ISBN 0-670-74604-5.

štáty približne 80% nákladov prvej indočínskej vojny.⁷ V roku 1954 bola značná časť francúzskej armády porazená vietnamskými gerilami v bitke pri Dien Bien Phu.⁸ Eisenhower sa domnieval, že pokiaľ Vietnam ovládnu komunisti, komunizmus sa rozšíri do zvyšku juhovýchodnej Ázie. Toto zmýšľanie Eisenhowera je známe pod pojmom „teória domina“ (*domino theory*). Eisenhower v dôsledku teórie domina nariadil mnoho akcií, ktorých cieľom bolo zastavenie šírenia komunizmu. Jedna z akcií zahŕňala vyslanie stoviek vojenských poradcov do Vietnamu.⁹

Začiatkom roku 1954 sa konala Ženevská konferencia. Jedným z hlavných cieľov konferencie bolo urovnať nepokoje a obnoviť mier v Indočíne. Výsledkom konferencie bolo rozhodnutie o dočasnom rozdelení Vietnamu pozdĺž sedemnásť rovnobežky severnej šírky. K opätovnému zjednoteniu malo dôjsť po všeobecných voľbách v roku 1956. Severu mal do volieb vládnuť Viet Minh, juhu Francúzskom dosadený Ngo Dinh Diem. Na konferencii sa dohodlo aj 300-dňové prechodné obdobie, počas ktorého bol obyvateľom Vietnamu umožnený voľný pohyb medzi severom a juhom. Spojené štáty chceli situáciu využiť a prostredníctvom propagandy prilákať obyvateľov na juh.¹⁰ Zámerom vlády Spojených štátov bolo zhromaždiť dostatočné množstvo podpory, čím by sa zabránilo víťazstvu Ho Chi Minha vo všeobecných voľbách a uskutočneniu komunistického prevzatia vlády nad Južným Vietnamom. Dňa 8. septembra 1954 sa podpísala Zmluva o kolektívnej obrane v juhovýchodnej Ázii. Na jej základe bola vytvorená Organizácia juhoázijskej zmluvy (*Southeast Asia Treaty Organization*), ktorá mala chrániť oblasť juhovýchodnej Ázie pred komunizmom. Zmluva poskytla právny základ pre zásahy Spojených štátov vo Vietname.¹¹

⁷ ZINN, Howard. *A People's History of the United States, 1492 – Present*. 5. vyd. New York : HarperCollins Publishers, 2003. s. 462. ISBN 0-06-052842-7.

⁸ WESTHEIDER, James E. *The Vietnam War*. 1. vyd. Londýn : Greenwood Press, 2007. s. 6. ISBN 0-313-33755-1.

⁹ KREJČÍ, Oskar. *Zahraniční politika USA: Ideje, doktríny, strategie*. 2. vyd. Praha : Professional Publishing, 2009. s. 160 - 161. ISBN 978-80-7431-003-4.

¹⁰ CHENG GUAN, Ang. *Vietnamese Communists' Relations with China and the Second Indochina Conflict, 1956 – 1962*. 2. vyd. Jefferson : McFarland. s. 11. ISBN 0-7864-0404-3.

¹¹ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 44 - 45. ISBN 0-394-34500-2.

Nepokoj na juhu neustále rástol. Dôvodom bol najmä útlak a náboženská diskriminácia pod režimom Diema.¹² Spojené štáty naďalej poskytovali Diemovmu režimu finančnú pomoc a zbrane. Výmenou za pomoc požadovali, aby Diem rešpektoval ich rady a odporúčania. Diem im však nevenoval dostatočnú pozornosť. Ako reakcia na vzrastajúci útlak a nepokoje sa v Južnom Vietname sformovali komunistické jednotky s názvom Vietkong.¹³

John F. Kennedy nastúpil do prezidentského úradu v roku 1961. Rovnako ako Eisenhower a Truman aj on veril, že zabrániť komunistom vyhrať vo Vietname je dôležitým americkým záujmom.¹⁴ Po príchode do úradu obdržal správu o súčasnom stave Vietnamu, ktorá hovorila o rozširovaní územia Vietkongom. S cieľom čeliť tejto hrozbe schválil prezident Kennedy tzv. protipovstalecký plán (*Counter Insurgency Plan*), ktorý slúžil ako právny základ pre rozšírenie hospodárskej a vojenskej pomoci Spojených štátov do Južného Vietnamu.¹⁵ Kennedyho politika týkajúca sa Vietnamu bola ovplyvnená ministrom obrany Robertom McNamaram. Jeho stratégia transformovala zapojenie sa Spojených štátov do vietnamskej vojny na biznis. McNamara nemal dostatočné znalosti o situácii vo Vietname. Nesprávne považoval Vietnam za ďalšiu krajinu, ktorá potrebuje ochranu Spojených štátov pred komunizmom.¹⁶ Na jeseň 1961 sa situácia v Južnom Vietname zhoršila. Kennedyho úlohou bolo udržať hranicu medzi povinnosťou podporiť Francúzsko a priamym bojom proti Vietkongu. Na jar 1962 sa prezident snažil znížiť vojenské zapojenie Spojených štátov do vietnamskej vojny na úroveň zo začiatku roku 1961.¹⁷

Po kubánskej raketovej kríze v roku 1962 sa Kennedy nechcel dostať do priamej konfrontácie so Sovietskym zväzom. Rozhodol sa použiť skryté akcie ekonomickej a vojenskej pomoci pre vládu Južného Vietnamu. Pomoc zahŕňala vyslanie asi 16 000 vojenských poradcov,

¹² JONES, Howard. *Death of a Generation : How the Assassinations of Diem and JFK Prolonged the Vietnam War*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 2003. s. 248. ISBN 0-19-505286-2.

¹³ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 64 - 68. ISBN 0-394-34500-2.

¹⁴ KISSINGER, Henry. *Diplomacy*. 1. vyd. New York : Simon & Schuster, 1994. s. 643. ISBN 0-671-65991-X.

¹⁵ GRAVEL, Mike. *The Pentagon Papers : The Defense Department History of United States Decision Making on Vietnam. The Senator Gravel Edition* [online]. Boston : Beacon Press, 1971, vol. 2. s. 1 - 2. [cit. 2019-19-04]. Dostupné online: <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon2/pent1.htm>

¹⁶ JONES, Howard. *Death of a Generation : How the Assassinations of Diem and JFK Prolonged the Vietnam War*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 2003. s. 6 – 7. ISBN 0-19-505286-2.

¹⁷ Id. s. 7 – 10.

špeciálnych jednotiek a personálu CIA do Vietnamu. Povolil použitie látky napalm, Agent Orange a iných chemických zbraní.¹⁸ Kennedyho vláda bola prvou vládou Spojených štátov amerických, ktorá použila chemické zbrane v rámci jej aktivít vo Vietname. Opozícia, protesty a postavenie Vietkongu naďalej rástli. Spojené štáty nedokázali kontrolovať Diema ani jeho akcie, čím sa stávala situácia nebezpečnejšou. V novembri 1963 bol Diem zavraždený. O tri týždne neskôr, 22. novembra 1963, bol spáchaný atentát na Kennedyho.¹⁹

Po Kennedyho smrti prevzal post prezidenta Lyndon B. Johnson. Johnson pokračoval v snahe Kennedyho a Eisenhowera zastaviť šírenie komunizmu a rozširoval akcie Spojených štátov vo Vietname.²⁰ V auguste 1964 sa odohrali dva incidenty v Tonkinskom zálive. Pri druhom incidente došlo k streľbe torpédoborcov Severného Vietnamu na vojnové lode Spojených štátov amerických. Incident využil vo svoj prospech prezident Johnson a požiadal Kongres o schválenie Tonkinskej rezolúcie, ktorá mu dala právomoc vyslať pozemné vojenské jednotky do Vietnamu. Rezolúcia sformalizovala aktivity Spojených štátov vo Vietname. Jednotky dorazili do Da Nangu 8. marca 1965.²¹ V Spojených štátoch amerických sa nasadenie vojenských jednotiek vo Vietname najskôr nestretlo s protestami ani protikladnými názormi. Opozícia v USA postupom času rástla a 27. novembra 1965 protestovalo pred Bielym domom 40 000 protestujúcich, ktorí volali po ukončení vojny. V októbri 1967 pochod na Pentagon priťahol dav 100 000 protivojnových protestujúcich.²² Aj napriek protestom boli v priebehu roka 1967 do Vietnamu vyslané ďalšie vojenské jednotky.²³ Vietkong a vojenské jednotky Severného Vietnamu reagovali na zvyšovanie americkej vojenskej prítomnosti vojenskou stratégiou nazvanou „Tet ofenzíva“ (*Tet Offensive*). Tet ofenzíva predstavovala súbor koordinovaných útokov na mestské časti v Južnom Vietname, ktoré začali v ráno Tetu, najposvätejšieho sviatku vo Vietname. Úspech tet ofenzívy spočíval v momente prekvapenia.

¹⁸ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 151. ISBN 0-394-34500-2.

¹⁹ Id. s. 104 – 106.

²⁰ Id. s. 113.

²¹ Id. s. 119 - 121.

²² METTLER, Katie. *The day anti-Vietnam War protesters tried to levitate the Pentagon* [online]. Washington D.C. : Washington Post, 19. október 2017. [cit. 2019-19-04]. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/10/19/the-day-anti-vietnam-war-protesters-tried-to-levitate-the-pentagon/?utm_term=.0d172beeb34b

²³ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 146. ISBN 0-394-34500-2.

Vojská Spojených štátov amerických a Južného Vietnamu prinútili po troch mesiacoch intenzívnych bojov komunistické vojenské jednotky ustúpiť. Spojené štáty a Južný Vietnam podcenili schopnosti a veľkosť Vietkongu. Tet ofenzíva podnietila zamyslenie Spojených štátov o tom, či budú schopné vyhrať boj proti vietnamským komunistom. Tri mesiace po začatí Tet ofenzívy vyhlásil prezident Johnson, že Spojené štáty americké sú ochotné diskutovať o mieri.²⁴ V máji 1968 sa rokovalo v Paríži, obe strany však odmietali kompromis. Ďalšie pokusy o mierové rokovania boli sabotované. Do konca Johnsonovho funkčného obdobia boli bombové útoky na Vietnam pozastavené. Koncom roku 1968 sa vo Vietname nachádzalo 540 000 členov amerických vojenských jednotiek.²⁵

V januári 1969 vystriedal Johnsona v prezidentskom úrade Richard M. Nixon. Nixon nastúpil do úradu s vidinou ukončiť americké pôsobenie vo vojne vo Vietname. Napokon v mene mieru a cti konflikt rozšíril a predĺžil. 13. marca 1969 štátny minister pre bezpečnosť Melvin R. Laird navrhol schému postupného sťahovania amerických vojakov z Vietnamu. Proces bol pomenovaný „vietnamizácia“ a pozostával z dvoch častí - zo sťahovania amerických vojenských jednotiek a z trénovania vojenských jednotiek Južného Vietnamu, čo malo zabezpečiť bilanciu síl po odchode USA z územia. 8. júna 1969 sa Nixon stretol s vodcom Južného Vietnamu, aby ho informoval o plánovanom stiahnutí 25 000 vojakov do 31. augusta 1969.²⁶ V prvom roku svojho úradovania sa Nixon pokúsil o urovanie konfliktu na báze výhodných podmienok pre obe strany. Rokovania v podobe verejných mierových rozpráv neprinášali pokrok. Severný Vietnam nespolupracoval podľa predstáv Američanov a vojna pokračovala.²⁷

Koncom roku 1970 plánoval Nixon dokončiť sťahovanie amerických jednotiek z Vietnamu v priebehu 18 mesiacov.²⁸ Do roku 1972 stiahol Nixon jednostranne z Vietnamu 500 000 vojakov. Sajgon prisľúbil Spojeným štátom slobodné voľby, Spojené štáty sľúbili

²⁴ Id. s. 189 – 194.

²⁵ ROSELLE, Laura. *Media and the Politics of Failure : Great Powers, Communication Strategies, and Military Defeats*. 1. vyd. New York : Palgrave MacMillan, 2006. s. 50. ISBN 978-1-349-53590-3.

²⁶ KIMBALL, Jeffrey. The Nixon Doctrine : A Saga of Misunderstanding [online]. In: *Presidential Studies Quarterly*. New Jersey : Wiley-Blackwell, 2006, vol. 36, no. 1, s. 59 – 65. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: www.jstor.org/stable/27552747

²⁷ Id. s. 67.

²⁸ Id. s. 68.

stiahnutie zvyšných vojenských jednotiek v priebehu štyroch mesiacov.²⁹ V januári 1973 Washington a Hanoj podpísali mierovú zmluvu v Paríži. Zmluva ukončila priame zasahovanie vojenských jednotiek Spojených štátov do vietnamskej vojny. Obsahom zmluvy boli kľúčové ustanovenia o stiahnutí amerických jednotiek, prepustení vojnových zajatcov či zjednotení Severného a Južného Vietnamu prostredníctvom mierových nástrojov.³⁰ 30. apríla 1975 boli poslední americkí vojaci letecky vyzdvihnutí z krajiny potom, ako Sajgon podľahol komunizmu.³¹

²⁹ KISSINGER, Henry. *Diplomacy*. 1. vyd. New York : Simon & Schuster, 1994. s. 689. ISBN 0-671-65991-X.

³⁰ HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. s. 259. ISBN 0-394-34500-2.

³¹ Id. s. 268.

1.2 Prvý dodatok federálnej ústavy

Slobody zakotvené v prvom dodatku – sloboda prejavu, tlače, zhromažďovania sa a petičné právo – sú základnými slobodami demokratického politického systému. Bez týchto slobôd nie je možná existencia demokratickej vlády zodpovedajúcej sa ľudu. Protipólom k týmto základným slobodám občanov je právo vlády na ochranu vlastných záujmov a národnej bezpečnosti, záujmu prežiť a prežiť s dôstojnosťou.³²

Prvý dodatok federálnej ústavy hovorí, že: „*Kongres neschváli žiadny zákon ohľadom zavádzania náboženstva alebo zakazujúci jeho slobodný výkon; taktiež neschváli žiadny zákon obmedzujúci slobodu prejavu alebo tlače; neschváli ani žiadny zákon obmedzujúci právo ľudí pokojne sa zhromažďovať a právo odovzdávať štátnym orgánom žiadosti o nápravu krívd.*“³³

Prvý dodatok sa vzťahuje len na zákony prijaté Kongresom. Nevzťahuje sa na konanie fyzických osôb, ale je podmienený konaním štátu (*state action*). Prvý dodatok federálnej ústavy hovorí osobitne o slobode tlače a slobode prejavu. Separácia jednotlivých slobôd poukazuje na kritickú úlohu, ktorú tlač zohráva v spoločnosti Spojených štátov. Ústava vyžaduje ústretovosť k osobitným potrebám tlače, ktorých splnenie je nevyhnutné pre jej efektívne fungovanie.³⁴

Takzvaní *whistle-blowers*, teda ľudia, ktorí odtajujú klasifikované informácie a odhaľujú nekalé praktiky vlády tvrdia, že vláda potláča ich slobodu prejavu a klasifikovanými dokumentami poškodzuje demokraciu.³⁵ Vláda má na *whistle-blowers* opačný pohľad, ich konanie vníma ako lúpež alebo porušenie čestnej prísahy o nezverejnení klasifikovaných

³² MEIKLEJOHN, Alexander. *Political Freedom : The Constitutional Powers of the People*. Londýn : Oxford University Press, 1965. s. 96. ISBN 0-313-20907-9.

³³ Ústava Spojených štátov amerických, 1. dodatok.

³⁴ Congressional Research Service. *LII : US Constitution Annotated. Freedom of Expression – Speech and Press* [online]. Washington D.C. : Government Printing Office, 1992. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/constitution-conan/authorship.html>

³⁵ NORRIS, Mark. Bad „Leaker“ or Good „Whistleblower“? A Test [online]. In: *Case Western Law Review*. In: *Case Western Reserve Law Review*. Atlanta : Darby Publishing Company, 2013, vol. 66, no. 2, s. 695. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1132&context=caselrev>

informácií. Z pohľadu vlády teda čin, ktorý vykonávajú *whistle-blowers* nespadá pod prvý dodatok.³⁶

Štátni zamestnanci majú v rámci prvého dodatku špeciálne postavenie. Ich úlohou je efektívne prevádzkovať štátne inštitúcie a zároveň pôsobia ako subjekty, ktoré podliehajú prvému dodatku. Keď zamestnanec kritizuje štát ako svojho zamestnávateľa, problémom je určiť, či sú slová zamestnanca chráneným politickým prejavom alebo nechráneným činom porušenia podradnosti.³⁷ Prostredníctvom precedensov vyvinul Najvyšší súd Spojených štátov test na vyhodnotenie, či v spornom prípade prvý dodatok chráni štátneho zamestnanca. Test sa skladá z troch krokov. V prvom kroku posudzujeme podmienky ako čas, miesto a spôsob v akom sa zamestnanec vyjadril. Po druhé, súd musí posúdiť, či prejav znemožnil riadne plnenie povinností zamestnanca alebo riadnu prevádzku pracoviska. Posledný krok sa aplikuje v prípade, ak zamestnanec prišiel o prácu. Súd určí, či by bol zamestnanec prepustený aj v prípade, ak by jeho konanie nesúviselo so slobodou prejavu.³⁸

Na správne posúdenie sa využíva Pickeringov test vyváženosti (*Pickering balance test*). Test je pomenovaný podľa prípadu *Pickering v. Illinois Board of Education*. V spore sa Najvyšší súd po prvýkrát zaoberal prípadom, kedy štátny zamestnanec kritizoval svojho zamestnávateľa.³⁹ Pickeringov test je procesom pozostávajúcim z dvoch častí. V prvej časti sa posudzuje, či je prejav zamestnanca verejným záujmom. V druhej časti sa porovná verejný záujem zamestnanca a zamestnávateľa.⁴⁰

Záujem vlády je pri ochrane štátnych tajomstiev považovaný za vysoký. Federálni zamestnanci s prístupom k utajovaným informáciám sú preverovaní prostredníctvom

³⁶ GREENWALD, Glenn. *No place to hide*. 1. vyd. New York : Metropolitan Books, 2014. s. 182. ISBN 978-1627790734.

³⁷ O'NEILL, Kevin F. A First Amendment Compass : Navigating the Speech Clause with a Five-Step Analytical Framework [online]. In: *Southwestern University Law Review*. Florida : Southwestern Law School, 2000, vol. 29, s. 296 - 297. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: https://engagedscholarship.csuohio.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1317&context=fac_articles

³⁸ CARROLL, Thomas F. Freedom of Speech and of the Press in the Federalist Period; The Sedition Act. In: *Michigan Law Review*. Michigan : Michigan Law Review Association, 1920, vol. 18, no. 7, s. 616. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/1278027>

³⁹ *Pickering v. Illinois Board of Education*, 391 U.S. 563 (1968).

⁴⁰ HUDSON, David L. Balancing Act : Public Employees and Free Speech [online]. In: *First Reports*. Washington D.C. : Freedom Forum Institute, december 2002, vol. 3, no. 2, s. 7. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://www.freedomforuminstitute.org/wp-content/uploads/2016/11/FirstReport.PublicEmployees.pdf>

bezpečnostného kontrolného procesu. Podpísaním dohody o mlčanlivosti obmedzuje jednotliviec svoju schopnosť zverejniť klasifikované materiály. Dohoda je potvrdením medzi jednotlivcom a výkonnou mocou, že určité informácie zostanú utajené. V prípade, ak je dohoda porušená, môže byť nastolený trest. V tomto prípade prvý dodatok neochraňuje slobodu prejavu štátnych zamestnancov.⁴¹

⁴¹ PACKER, Herbert L. Offenses Against the State. In: *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. California : SAGE Publications, 1962, vol. 339, no. 1, s. 77 - 89. ISSN 1552-3349.

1.3 Historický konflikt medzi vládou a médiami

Počas druhej svetovej vojny sa dostali média a vláda Spojených štátov do konfliktu. Otázka zverejňovania vojenských informácií sa stala kritickou. Životy amerických mužov záviseli od schopnosti utajenia špecifických informácií v určitých časoch. Vláda vytvorila Výbor pre verejné informácie (ďalej len „CPI“). CPI mal právomoc cenzurovať vojenské správy. Právny základ pre CPI bol zakotvený v zákone o špionáži, ktorý vstúpil do platnosti v roku 1917. Vláda dominovala nad tlačou. Požadovala prijatie cenzúry na základe národnej bezpečnosti. Tento krok vplýval negatívne na vzťah s médiami, ktoré boli nútené sa cenzúre podriaďovať.⁴²

Po vypuknutí druhej svetovej vojny sa stal konflikt medzi vládou a médiami intenzívnejším. Franklin D. Roosevelt mal dobré vzťahy s verejnosťou a využíval ich na presvedčanie občanov o správnosti jeho konania. Vytvoril Radu pre cenzúru vo vojnovom období, ktorá obmedzila neoprávnené správy o vojne. Vláda po druhýkrát ukázala dominanciu nad médiami, podrobila ich výkonnej autorite a zmenšila ich právomoci.⁴³

Obmedzenia sa týkali aj voľného pohybu reportérov. Stávalo sa, že reportéri nemohli cestovať do oblastí konfliktu. Vysvetlenie, ktoré im bolo často poskytnuté hovorilo, že vláda nemá k dispozícii dostatok vojenských prepravných prostriedkov. Ak sa do danej oblasti dostali vlastnými prostriedkami, čakali ich ostnaté drôty.⁴⁴

⁴² TEBBEL, John W. – MILES WATTS, Sarah. *The Press and the Presidency : From George Washington to Ronald Reagan*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 1985. s. 384. ISBN 978-0195036282.

⁴³ Id. s. 449.

⁴⁴ Id. s. 450.

1.4 Štúdia Roberta McNamaru

V polovici roku 1967 si minister obrany Spojených štátov Robert McNamara uvedomil, že politika Spojených štátov v oblasti Indočíny úplne zlyhala. Zaujímal ho, prečo Spojené štáty neuspeli, či sa mohlo zlyhaniu predísť a ako možno v budúcnosti predísť obdobným situáciám. 17. júna 1967 nariadil vypracovanie štúdie, ktorá sa mala týkať angažovanosti Spojených štátov vo vojne vo Vietname. McNamara požadoval štúdiu, ktorá by bola encyklopedická a objektívna, ktorá by zhrnula komplexné informácie z ministerstva obrany a zahraničných vecí, CIA a Bieleho domu.⁴⁵ McNamara požiadal svojho asistenta Mortona Halperina o vytvorenie tímu šiestich profesionálov, ktorí mali v priebehu troch mesiacov vypracovať štúdiu nesúcu názov „História rozhodovacieho procesu Spojených štátov vo Vietname“. Dnes je známa pod názvom Pentagon Papers. Štúdia mala pôvodne obsahovať odpovede na 100 stanovených otázok. V tomto štádiu sa otázky vietnamskej vojny netýkali. Morton Halperin sa stal projektovým manažérom, Leslie H. Gelb, riaditeľ politiky a plánovania v Pentagone v rokoch 1967 až 1969, sa stal hlavným riaditeľom štúdie. Výskumná skupina nebola schopná v stanovenom čase adekvátne zodpovedať otázky. Gelb požiadal McNamaru o viac času na vypracovanie štúdie a predstavil dvojfázový plán projektu. V prvej fáze sa malo vypracovať 23 štúdií a v druhej sa mali zodpovedať stanovené otázky.⁴⁶

McNamara schválil predložený dvojfázový plán. Gelb rozširoval tím výskumníkov a analytikov. Medzi podmienky pre prijatie patrilo akademické vzdelanie, znalosti o Vietname, bezpečnostná previerka a možnosť stráviť niekoľko mesiacov pracovaním na projekte. Morton Halperin navrhol, aby bol do procesu zapojený Daniel Ellsberg, nakoľko spĺňal všetky podmienky. Ellsberg v tomto čase pracoval pre RAND Corporation. Gelb do projektu zapojil aj iných analytikov z RAND Corporation, vrátane Gusa Shuberta, Mela Gurtova, Williama R. Simonsa a Hansa Heymanna. Svoju vďaku za ich uvoľnenie na čas trvania projektu vyjadril prostredníctvom listu, ktorý zaslal Harrymu Rowenovi, vtedajšiemu prezidentovi RAND Corporation. V liste vyzdvihoval najmä vďačnosť za poskytnutie Ellsberga.⁴⁷ Spoločnosť

⁴⁵ ELLIOTT, Mai. *RAND in Southeast Asia : A history of the Vietnam War Era*. Santa Monica : RAND Corporation. s. 415. ISBN 978-0833047540.

⁴⁶ Id. s. 416 – 417.

⁴⁷ Id. s. 417 – 418.

RAND v tomto čase pravidelne zverejšovala odporúčania, ako môžu Spojené štáty zlepšiť svoju stratégiu vo vojne. Harry Rowen videl výhody i nevýhody, ktoré vyplývali pre RAND Corporation zo spolupráce pri vypracovaní štúdie. Na jednej strane spoločnosť získala prístup k všetkým dokumentom, na strane druhej nemohla ovplyvniť finálnu podobu štúdie.⁴⁸

Vypracovanie štúdie Pentagon Papers si vyžiadalo rok a pol práce 36 profesionálov. 7000 stranové dielo usporiadané do 47 častí pokrylo 23 rokov angažovanosti Spojených štátov vo Vietname, od roku 1945 do roku 1968.⁴⁹ Po vypracovaní boli Pentagon Papers klasifikované ako prísne tajné. Dôvodom bolo, že informácie obsiahnuté v štúdii boli získané z utajovaných zdrojov a nelegálnymi aktivitami, napríklad odpočúvaním telefonických hovorov. Štúdia bola prístupná len malému počtu vládnych predstaviteľov a verejnosti mala zostať utajená úplne.⁵⁰

Prezident Johnson, ani štátny tajomník Dean Rusk neboli o existencii štúdie informovaní. Ellsberg sa rozhodol zaoberať štúdiom rozhodovania prezidenta Kennedyho z roku 1961. Počas prieskumu Ellsberg zistil, že Kennedy do značnej miery utajoval svoje rozhodnutia a skutočnú mieru zapojenia Spojených štátov do vietnamskej vojny. Ellsberg sa stal skeptickým i voči uskutočneným rozhodnutiam iných prezidentov. Do popredia jeho úvah sa dostávala otázka, či iní prezidenti klamali o ich rozhodnutiach a uskutočnených akciách vo Vietname.⁵¹

Pentagon Papers odhalili množstvo skutočností týkajúcich sa zapojenia Spojených štátov do vietnamskej vojny počas funkčných období Trumana, Eisenhowera, Kennedého, Johnsona a Nixona. Kongres aj verejnosť pred zverejnením Pentagon Papers verili, že incident v Tonkinskom zálive bol hlavným dôvodom zapojenia sa Spojených štátov do vojny vo Vietname. Pôvodné záznamy hovorili, že 4. augusta 1964 zaútočil torpédoborec Severného Vietnamu na lode Spojených štátov Turner Joy a USS Maddox, ktoré tu vykonávali prieskum. O deň neskôr poslal Johnson špeciálnu správu Kongresu. V správe žiadal o povolenie na

⁴⁸ Id. s. 419.

⁴⁹ Id. s. 416.

⁵⁰ WEISKOPF, Richard. – WILLMOT, Hugh. Ethics as Critical Practice : The „Pentagon Papers“, Deciding Responsibility, Truth-telling, and the Unsettling of Organizational Morality [online]. In: *Organizational Studies*. California : SAGE Publications, 2013, vol. 34, no. 4, s. 476. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0170840612470256>

⁵¹ Id. s. 193.

odvetné opatrenia voči Severnému Vietnamu. Využil sľub prezidenta Dwighta Eisenhowera z roku 1954 a Zmluvu o kolektívnej obrane v juhovýchodnej Ázii z roku 1955. Zmluva vyžadovala, aby Spojené štáty bojovali proti hrozbe komunistickej agresie. 7. augusta Kongres schválil Tonkinskú rezolúciu, ktorá povolila použitie sily proti Severnému Vietnamu.⁵² Pentagon Papers odtajnil určité informácie o incidente. Pred incidentom zo 4. augusta 1964 nariadili Spojené štáty letecké útoky na Laos, ktoré 1. a 2. augusta 1964 zasiahli dediny v Severnom Vietname. Prezident Johnson inicioval tajnú vojnu proti Severnému Vietnamu, v ktorej využíval torpédoborce Južného Vietnamu. 30. júna a 3. augusta torpédoborce zaútočili na pobrežie Severného Vietnamu. Torpédoborce Severného Vietnamu hľadali 4. augusta v Tonkinskom zálive útočné lode. Vtedy sa stretli s loďami Maddox a Turner Joy. Naviac, loď Maddox nebola v Tonkinskom zálive z dôvodu prieskumu, ale na špionážnej misii. Kongres nebol o týchto vojenských operáciách informovaný. Štúdia potvrdila, že výkonná zložka moci podviedla a zmanipulovala Kongres na podporu vojny, ktorá už začala.⁵³

⁵² HANYOK, Robert J. Skunks, Bogies, Silent Hounds, and the Flying Fish : The Gulf of Tonkin Mystery, 2 – 4 August 1964 [online]. In: *Cryptologic Quarterly*. Maryland : Center for Cryptologic History, NSA, 1998, vol. 123, no. 1, s. 1. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB132/relea00012.pdf>

⁵³ MCGOVERN, George. – ROCHE, John P. The Pentagon Papers – A Discussion. In: *Political Science Quarterly*. New York : Academy of Political Science, 1972, vol. 87, no. 2, s. 174 - 175. ISSN 00323195.

2 Cieľ práce, metódy skúmania a metodika práce

V tejto kapitole našej práce stanovujeme hlavný cieľ, ktorý chceme našou prácou splniť. Súčasne stanovujeme dva čiastkové ciele, ktoré majú prispieť k lepšiemu pochopeniu problematiky. **Hlavným cieľom** bakalárskej práce je vymedziť a analyzovať dopady zverejnenia štúdie Pentagon Papers na vnútornú politiku USA. Táto problematika je v podmienkach slovenskej odbornej publikačnej činnosti málo pokrytá, preto veríme, že splnenie cieľa poskytne komplexný a ucelený pohľad na predkladanú problematiku. Hlavný cieľ sme naplnili v kapitole číslo 3. Vytýčili sme sedem dopadov Pentagon Papers na vnútornú politiku USA, a to súdny spor *New York Times Co. v. United States*, ktorý posilnil slobodu tlače, stíhanie Daniela Ellsberga, zriadenie jednotky *Plumbers*, škandál Watergate, prvé odstúpenie prezidenta Spojených štátov a prijatie zákona FISA.

V práci sme splnili dva čiastkové ciele, ktoré podporili prínos hlavného cieľa. **Prvým čiastkovým cieľom** bakalárskej práce je poskytnutie informácií o aktivitách Spojených štátov vo Vietname od roku 1945 do roku 1975. Konanie prezidentov Harryho Trumana, Dwighta Eisenhowera, Johna Kennedyho, Lyndona Johnsona a Richarda Nixona vo veciach vietnamskej vojny tvorí podstatu štúdie Pentagon Papers. Štúdia do značnej miery ovplyvnila určité oblasti vnútornej politiky Spojených štátov. Cieľ sme splnili v časti 1.1 práce.

Druhý čiastkový cieľ spočíva v objasnení procesu vypracovania a obsahu štúdie Pentagon Papers. Splnenie tohto cieľa podmieňuje správne pochopenie dôsledkov zverejnenia štúdie Pentagon Papers. Cieľ bol naplnený v časti 1.4 bakalárskej práce.

V práci sme si zvolili nasledovnú štruktúru: **Prvá kapitola** sa skladá zo štyroch častí, ktoré majú poskytnúť teoretický základ pre pochopenie všeobecných súvislostí. V prvej časti objasňujeme konanie prezidentov Spojených štátov vo Vietname od roku 1945 do roku 1975, druhá časť poskytuje informácie o prvom dodatku federálnej ústavy Spojených štátov, tretia časť sa stručne venuje historickému konfliktu medzi médiami a vládou a posledná časť je venovaná všeobecným informáciám ohľadom štúdie Pentagon Papers.

V **druhej kapitole** si stanovujeme hlavný cieľ, ktorý chceme našou prácou dosiahnuť. Veríme, že cieľom prispejeme k lepšiemu spracovaniu problematiky dopadov zverejnenia štúdie Pentagon Papers v odbornej publikačnej činnosti. Súbežne si stanovujeme tri čiastkové

ciele našej práce. V kapitole sa venujeme metodike práce, štruktúre práce a spôsobu získavania informácií.

Tretia kapitola prezentuje výsledok našej práce, ktorým je identifikácia a následná analýza podstatných dopadov Pentagon Papers na vnútornú politiku USA. Kapitola sa skladá z piatich častí. Prvá časť kapitoly je venovaná súdnemu sporu New York Times Co. v. United States. Poskytuje všeobecné informácie o spore, analýzu *per curiam* stanoviska Najvyššieho súdu, individuálne súhlasné a nesúhlasné stanoviská sudcov Najvyššieho súdu, podstatu súdneho sporu a v neposlednom rade rozsudky Najvyššieho súdu, ktoré boli aplikovateľné na spor. Druhá časť tretej kapitoly popisuje priebeh stíhania Daniela Ellsberga, ktoré malo svoje osobitosti a prínosy. V tretej časti chronologicky zaznamenávame postupnosť od vytvorenia jednotky *Plumbers*, ktorá mala zabrániť únikom informácií, cez škandál Watergate po prvé odstúpenie prezidenta Spojených štátov. Štvrtá časť poukazuje na spojitosť sporu s doktrínou deľby moci. Posledná časť tretej kapitoly sa týka prijatia zákona FISA.

Bakalárska práca je podložená množstvom knižných a internetových zdrojov. Problematika Pentagon Papers nie je v slovenskej odbornej literatúre pokrytá, preto sme využívali zahraničné pramene literatúry. Informácie sme čerpali z odborných článkov, archívnych článkov a knižných publikácií. Nakoľko sa jedná o tému zasahujúcu do právnej oblasti, využívali sme rozsudky súdov, zákony, rezolúcie a ústavu Spojených štátov. Pramene sú k dispozícii v anglickom jazyku.

Pre potreby teoretického pokrytia problematiky sme využívali opisné metódy a selekciu, ktorá nám umožnila vybrať relevantné a prínosné informácie. Prostredníctvom dedukcie sme vytýčili sedem dopadov Pentagon Papers na vnútornú politiku USA, ktoré sme následne podrobili analýze. Dopady na vnútornú politiku predstavujú konkrétny výsledok našej práce.

3 Dopady Pentagon Papers na vnútornú politiku Spojených štátov

V tretej kapitole našej práce prezentujeme výsledky, ku ktorým sme dospeli. Prostredníctvom dedukcie sme vymedzili dopady zverejnenia štúdie Pentagon Papers na vnútornú politiku Spojených štátov. Následne sme ich podrobili analýze. Ako prvý dopad sme určili súdny spor *New York Times Co. v. United States*, v rámci ktorého sme analyzovali *per curiam* stanovisko Najvyššieho súdu i jednotlivé súhlasné a nesúhlasné stanoviská sudcov. Pozornosť sme venovali i podloženiu súdneho rozhodnutia rozsudkami Najvyššieho súdu a zákonmi z danej oblasti.

Ako druhý dopad sme vytýčili stíhanie Daniela Ellsberga, ktorý stál za zverejnením Pentagon Papers. Paradoxom stíhania bol fakt, že Ellsberg sa podľa vtedajšej právnej úpravy trestného činu nedopustil. Vláda sa aj napriek tomu snažila o jeho obvinenie, čo by umožnilo vznik precedensu použiteľného na obdobné prípady v budúcnosti.

Jedným z dopadov Pentagon Papers bolo vytvorenie jednotky *Plumbers*, ktorej úlohou bolo predísť ďalším únikom informácií. Jednotka *Plumbers* sa zaplietla do protiprávnej činnosti a neskôr sa členovia *Plumbers* aktívne zapojili do aféry vo Watergate.

Prezident Nixon uskutočnil rozhodnutia ohľadom založenia i fungovania jednotky *Plumbers*. Nariadil vlámanie do kancelárie Ellsbergovho psychológa. Rozhodnutia hraničiace s trestnou činnosťou predstavovali základ pre dva z troch článkov impeachmentu Nixona. Dôsledkom bolo prvé odstúpenie prezidenta Spojených štátov, čo považujeme za dôležitý dopad zverejnenia Pentagon Papers.

Skupina sudcov a autorov sa domnievala, že spor Pentagon Papers sa týkal nielen prvého dodatku, ale i deľby moci. V štvrtej časti tejto kapitoly analyzujeme nájdené prvky odkazujúce na deľbu moci v rozsudku.

V záverečnej časti kapitoly sme pozornosť venovali zákonu FISA. Zákon bol prijatý, aby sa predišlo zneužívaniu federálnych zdrojov na neoprávnený dohľad.

3.1 Súdny spor New York Times Co. v. United States

V priebehu roku 1969 si Ellsberg prečítal celú štúdiu. Zistil, že klamstvá Johnsonovej vlády boli oveľa hlbšie ako klamstvá Kennedyho či Eisenhowerovej vlády. To bol prvý impulz, ktorý naviedol Ellsberga k zamysleniu sa nad zverejnením týchto informácií. Dovtedy nikdy neuvažoval nad tým, že by sa niekedy dostal do situácie, kedy by musel zverejniť utajované informácie vlády Kongresu či verejnosti cez médiá. Uvedomil si, že prezidentovi bolo umožnené eskalovať vojenskú stratégiu len prostredníctvom tajomstva a klamstva. Neznamenalo to však, že by jeho stratégiu nedokázal presadiť v otvorenom a transparentnom prostredí. Faktom bolo, že počas vietnamskej vojny sa prezidenti spoliehali na svojich informovaných podriadených v otázke zachovania tajomstiev a skrytia lží pred Kongresom.⁵⁴

Ellsbergovi zabralo ďalšie dva roky nocí fotokopírovania, kým sa rozhodol, že Pentagon Papers musia byť publikované. Najskôr sa pokúsil štúdiu dostať do rúk niekoľkým senátorom a členom Snemovne reprezentantov, aby sa stala súčasťou verejných záznamov. Tí však považovali takýto krok za príliš riskantný pre ich politické kariéry. Poradili Ellsbergovi, aby sa skúsil spojiť s New York Times. Pre Ellsberga bola voľba New York Times jednoznačná. V danom čase to boli jediné noviny, ktoré mali predchádzajúcu skúsenosť s tlačou dlhých článkov a zároveň mali dostatočnú prestíž na ich presadenie. Ellsberg oslovil redaktora New York Times Neila Sheehana, ktorého už predtým niekoľkokrát stretol vo Vietname. Sheehan od začiatku zastával postoj, že nemôže Ellsbergovi sľúbiť publikovanie dokumentov, kým si ich sám neprečíta. Ellsberg požadoval od New York Times splnenie dvoch podmienok. New York Times mali poskytnúť dostatok priestoru, aby mohla byť publikovaná podstatná časť 7000 -stranovej štúdie. V druhej podmienke požadoval tlač samotných dokumentov. Reportáž o dokumentoch by podľa neho nebola postačujúca. Chcel, aby si čitatelia sami dokumenty prečítali a posúdili.⁵⁵

Prvý článok napísaný Sheehanom bol publikovaný v nedeľu 13. júna 1971 pod názvom „Vietnamský archív: Štúdia Pentagonu ide po stope troch dekád rastúcej angažovanosti

⁵⁴ ELLSBERG, Daniel. *Secrets : A Memoir of Vietnam and the Pentagon Papers*. 1. vyd. New York : Penguin Group, 2003. s. 204 - 205. ISBN 0-670-03030-9.

⁵⁵ RUDENSTINE, David. *The Day the Presses Stopped*. 1. vyd. Los Angeles : University of California Press, 1996. s. 46 - 47. ISBN 0-520-08672-4.

Spojených štátov vo Vietname.“ Článok odhaľoval ako štyri prezidentské vlády postupne nadobúdali pocit záväzku voči nekomunistickému Vietnamu, ich pripravenosť bojovať proti severu s cieľom ochrániť juh a konečnú frustráciu s výsledkami.⁵⁶ Takisto vysvetľoval úlohu Spojených štátov v incidente v Tonkinskom zálive. Zistenia vyvolali odozvu v kruhu vedúcich osobností Kongresu, nakoľko výkonná moc utajila svoju rolu v incidente.⁵⁷

Vysoká miera informovanosti obyvateľov USA o dianí vo Vietname spôsobila prvotný nezáujem o Sheehanov článok. Po vydaní druhého dielu Pentagon Papers vyzvala vláda New York Times k dobrovoľnému zastaveniu publikácie utajovaných materiálov. Podľa vlády porušovali New York Times zverejňovaním dokumentov ustanovenia zákona o špionáži. New York Times sa rozhodli výzve nevyhovieť, čím sa konflikt s vládou vyostřil. 15. júna 1971 po prvých troch denných pokračovaniach požiadala vláda o dočasný súdny zákaz ďalšej publikácie. New York Times bolo zabránené vydanie štvrtého pokračovania.⁵⁸ Vláda zastávala názor, že ak nebude ukončené verejné šírenie štúdie, záujmy národnej obrany a národnej bezpečnosti utrpia okamžitú a nenapraviteľnú ujmu, pre ktorú neexistuje žiadna právna náprava. Do procesu bola zapojená FBI. Jej úlohou bolo odhaliť zdroj informácií.⁵⁹

Ellsberg po vydaní zákazu poskytol ďalšiu fotokópiu Pentagon Papers do novín Washington Post. Po publikovaní niekoľkých článkov, dostali noviny Washington Post súdny zákaz tlače. Potom, ako bol súdny zákaz vydaný aj pre noviny Boston Globe či St. Louis Post-Dispatch, Ellsberg rozposlal štúdiu viacerým lokálnym novinám, ktoré pokračovali v publikovaní. Nixonova vláda si uvedomila, že publikáciu nie je možné zastaviť, preto upustila od ďalších súdnych zákazov.⁶⁰

New York Times i Washington Post sa rozhodli riešiť zákaz publikácie súdnou cestou. Proti vyjadreniu vlády o „okamžitej a nenapraviteľnej ujme“ argumentovali tvrdením, že Pentagon Papers nepredstavujú nijakú hrozbu pre národnú bezpečnosť. Pokiaľ by štúdia

⁵⁶ Id. s. I.

⁵⁷ SHAPIRO, Martin M. *The Pentagon Papers and the Courts : a study in foreign policy-making and freedom of the press*. San Francisco : Chandler Pub. Co., 1972. s. 77. ISBN 0810204614.

⁵⁸ Id. s. 2.

⁵⁹ SHEEHAN, Neil. *The Pentagon Papers, as published by the New York Times : Based on investigative reporting by Neil Sheehan*. New York : Bantam Books New York, 1971. s. 647. ISBN 978-0812903416.

⁶⁰ ELLSBERG, Daniel. *Secrets : A Memoir of Vietnam and the Pentagon Papers*. 1. vyd. New York : Penguin Group, 2003. s. 396. ISBN 0-670-03030-9.

obsahovala informácie o pohyboch jednotiek, plavbe lodí alebo vojenské plány, jednalo by sa o ohrozenie národnej bezpečnosti. Pentagon Papers obsahovali historické analýzy a dokumenty s informáciami do roku 1968. V roku 1971 teda nepredstavovali hrozbu pre občanov, ktorí boli zapojení do vojenských akcií.⁶¹ Zmena v spore nastala, keď sudca Gurfein odmietol uložiť trvalý zákaz publikovania voči New York Times. Proti tomuto rozhodnutiu podala vláda odvolanie. Odvolací súd 23. júna 1971 rozhodol, že New York Times môžu publikovať informácie povolené vládou. Vládu zaviazal povoliť publikáciu materiálov nepredstavujúcich hrozbu pre národnú bezpečnosť. Nejednoznačné a protichodné rozhodnutie viedlo k odvolaniu oboch strán na Najvyšší súd.⁶²

3.1.1 Stanovisko Najvyššieho súdu

Najvyšší súd Spojených štátov amerických si vypočul dňa 26. júna 1971 argumenty oboch strán. Po štyroch dňoch rozhodol v hlasovaní 6:3 v prospech New York Times a zrušil zákaz obmedzujúci tlač. Podľa rozsudku sloboda tlače ako súčasť prvého dodatku presahuje všetky subsidiárne právne aspekty, ktoré by blokovali publikácie zo strany médií.⁶³

Súd zdôvodnil rozhodnutie v stručnom *per curiam* stanovisku. Citovaný bol prípad *Near v. Keefe*: „Akýkoľvek systém obmedzenia prejavu je posudzovaný týmto súdom berúc do úvahy značnú prezumpciu (*heavy presumption*) proti jeho ústavnej platnosti.“⁶⁴ Vláda „preto nesie značné bremeno (*heavy burden*) preukázania odôvodnenia na vynútenie takéhoto obmedzenia.“⁶⁵ „Okresný súd pre severný okres New Yorku v prípade *New York Times* a okresný súd pre okres Kolumbia a odvolací súd okresu Kolumbia v prípade *Washington Post* usúdili, že vláda takéto bremeno nesplnila. My súhlasíme.“⁶⁶

Súd uviedol, že „rovnako tak historický kontext ako aj jazyk prvého dodatku podporuje hľadisko, že tlači musí byť ponechaná sloboda publikovať správy, bez ohľadu na zdroj správ,

⁶¹ SHEEHAN, Neil. *The Pentagon Papers, as published by the New York Times : Based on investigative reporting by Neil Sheehan*. New York : Bantam Books New York, 1971. s. 648. ISBN 978-0812903416.

⁶² SHAPIRO, Martin M. *The Pentagon Papers and the Courts : a study in foreign policy-making and freedom of the press*. San Francisco : Chandler Pub. Co., 1972. s. 7. ISBN 0810204614.

⁶³ SHEEHAN, Neil. *The Pentagon Papers, as published by the New York Times : Based on investigative reporting by Neil Sheehan*. New York : Bantam Books New York, 1971. s. x. ISBN 978-0812903416.

⁶⁴ *Bantam Books, Inc. v. Sullivan*, 372 U.S. 70 (1963).

⁶⁵ *Organization for a Better Austin v. Keefe*, 402 U.S. 419 (1971).

⁶⁶ *New York Times Co. v. United States*, 403 U.S. 714 (1971).

bez cenzúry, súdneho zákazu alebo predchádzajúcich obmedzení.“⁶⁷ Vo federálnej ústave je zakotvená sloboda tlače, ktorá poskytuje tlači ochranu potrebnú na výkon jej základnej úlohy v demokracii. Len slobodná a neobmedzená tlač môže odhaliť tajomstvá vlády a efektívne informovať ľudí. Primárnou úlohou slobodnej tlače je zabrániť, aby sa klamalo ľudom a tomu, aby boli vysielaní bojovať v cudzích sporoch.⁶⁸

Súd musí vždy rozhodnúť, či bremeno bolo splnené. Splnenie bremena znamená, že súdny zákaz na obmedzenie tlače môže byť vydaný aj napriek prvému dodatku. Súd neposkytol usmernenia ohľadom toho, aké typy dôkazov by znamenali splnenie vládneho bremena ani neurčil, prečo verejné záujmy presadzované Spojenými štátmi neboli dostatočné.⁶⁹

3.1.2 Individuálne stanoviská sudcov

Spoločné stanovisko súdu bolo doplnené súhlasnými stanoviskami šiestich sudcov a tromi nesúhlasnými stanoviskami. Stanoviská sudcov Blacka, Douglasa a Brennana boli založené na nadradenosti prvého dodatku nad úvahami o národnej bezpečnosti. Stewart, Marshall a White vnímali v ich súhlasných stanoviskách konflikt medzi slobodou tlače a národnou bezpečnosťou problematikejšie.

3.1.2.1 Sudcovia Black, Douglas a Brennan

Prvé súhlasné stanovisko vypracoval sudca Hugo Black. K stanovisku sa pripojil sudca William Douglas. Black ako jediný zastával myšlienku absolutizmu prvého dodatku. Národnej bezpečnosti neprikladal váhu. Jediná ochrana, ktorú Spojené štáty americké podľa Blacka potrebovali bola poskytnutá slobodou tlače a prejavu.⁷⁰

Podľa sudcu Williama O. Douglasa prvý dodatok „*neposkytuje priestor na vládne obmedzenie tlače.*“⁷¹ Zdôraznil potrebu brať do úvahy zákon o špionáži, ktorý mohol priblížiť podstatu pozície vlády. Po preskúmaní zákona usúdil, že podstata pozície sa v ňom nenachádza.

⁶⁷ Id. 717.

⁶⁸ Id. 717.

⁶⁹ HENKIN, Louis. The Right to Know and the Duty to Withhold : The Case of the Pentagon Papers. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Philadelphia : University of Pennsylvania Law School, 1971, vol. 120, no. 2, s. 271 – 272. ISSN 0041-9907.

⁷⁰ MAGEE, James J. *Mr. Justice Black: Absolutist on the court*. Charlottesville : University Press of Virginia, 1980. s. 26. ISBN 0813907845.

⁷¹ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 720 (1971). Súhlasné stanovisko W. Douglasa.

Sporné konanie výkonného orgánu nebolo podľa Douglasa zákonom povolené, nakoľko právomoc na vydanie súdneho zákazu by musela prameniť z vrodenej právomoci (*inherent power*). Vrodená právomoc by sa uplatňovala napríklad v prípade vyhlásenia vojny Kongresom. V prípade Pentagon Papers Kongres nevyhlásil Vietnamu vojnu a „prezidentské vojny“ (*presidential wars*) neboli povolené. Douglas skonštatoval, že prezident nemal vrodenu právomoc.⁷²

Sudca William J. Brennan v stanovisku uviedol, že „*prvý dodatok predstavuje absolútnu prekážku pre ukladanie súdnych obmedzení za podmienok, ktoré sprevádzali daný prípad.*“⁷³ Všetky vydané zákazy v prípade Pentagon Papers podľa jeho názoru porušili prvý dodatok. Brennan zaujal postoj, že pokiaľ výkonná moc žiadala o súdny zákaz obmedzenia tlače, mala povinnosť na súdne preskúmanie predložiť dôkazy, na základe ktorých by sa takýto zákaz mohol vydať.⁷⁴

3.1.2.2 Sudcovia Stewart, Marshall a White

V súhlasnom stanovisku sudca Potter Stewart podotkol, že výkonná moc disponuje veľkou právomocou v oblastiach národnej bezpečnosti a medzinárodných vzťahov. Problém videl v do značnej miery chýbajúcej kontrole legislatívou a súdnictvom.⁷⁵ Stewart veril, že obmedzenie výkonnej moci je závislé od informovanej spoločnosti, ktorá nemôže existovať bez slobodnej tlače. Uvedomoval si, že výkon medzinárodnej diplomacie a udržiavanie národnej bezpečnosti si vyžaduje diskretnosť a tajnosť.⁷⁶ Vo svojom stanovisku dospel Stewart k záveru, že „*zodpovednosť leží tam, kde sa nachádza moc.*“⁷⁷ Domnieval sa, že výkonná moc má povinnosť určiť stupeň bezpečnosti nevyhnutný na uskutočňovanie jej právomocí. Tiež bol presvedčený o správnosti konania výkonnej moci pri určitých dokumentoch. Na druhej strane tvrdil, že nemožno určiť priamu, okamžitú a nenapraviteľnú ujmu spôsobenú zverejnením Pentagon Papers. Za správne rozhodnutie považoval umožnenie slobodnej tlače.⁷⁸

⁷² Id. 721, 722.

⁷³ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 725 (1971). Súhlasné stanovisko W. Brennana.

⁷⁴ Id. 727.

⁷⁵ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 727 (1971). Súhlasné stanovisko P. Stewarta.

⁷⁶ Id. 728.

⁷⁷ Id. 728.

⁷⁸ Id. 729.

Sudca Byron R. White v súhlasnom stanovisku zohľadnil úlohu výkonnej moci v medzinárodných vzťahoch, ale rovnako rešpektoval precedens o značnom bremene, ktoré nesie vláda. Niektoré z dokumentov, ktoré mohli byť zverejnené, vnímal ako škodlivé pre národnú bezpečnosť.⁷⁹ White veril, že ak by sa vláda odvolala v spore na zákon o špionáži, mohla byť úspešná. Posudzovaný by bol kriminálny čin a súd by sa nedostal do zložitej rozhodovacej situácie.⁸⁰

Podľa názoru sudcu Thurgooda Marshalla nebola skutková podstata sporu priamo spojená s prvým dodatkom, ale s doktrínou deľby moci. Ako podstatu prípadu vnímal otázku, či mal Najvyšší súd právomoc vydať zákaz, ktorý by obmedzoval slobodu tlače. Požadovať, aby súd prijal legislatívu, ktorú odmietol prijať Kongres bolo podľa Marshalla v rozpore s deľbou moci medzi tri vetvy.⁸¹

3.1.2.3 Sudcovia Harlan, Burger, Blackmun

Harlan, Burger a Blackmun vypracovali nesúhlasné stanoviská k rozsudku Najvyššieho súdu. K stanovisku Johna M. Harlana sa pripojil aj Warren E. Burger a Harry A. Blackmun. John M. Harlan použil v úvode svojho stanoviska citáciu z rozsudku v spore Northern Securities Co. v. United States: „*Veľké spory, rovnako ako zložité spory, tvoria zlé právo. Veľké spory sú nazvané veľkými nie kvôli ich skutočnej dôležitosti vo formovaní práva pre budúcnosť, ale kvôli náhodnému a skreslenému úsudku.*“⁸² Rozhodnutie súdu považoval Harlan za nezodpovedne rýchle a poskytnutý čas za neadekvátny. Vzhľadom na zložitosť a komplexnosť faktorov sporu nebolo podľa neho možné položiť mnohé otázky.⁸³ Prípad Pentagon Papers spájal viac s deľbou moci ako s prvým dodatkom. Právomoc výkonnej moci v oblasti medzinárodných vzťahov považoval za jedinečnú. Prezidenta vnímal ako jediného reprezentanta národa v medzinárodných vzťahoch. Harlan uznal rolu súdnictva v obmedzení výkonnej moci. Súdnictvo však, podľa Harlana, nemohlo samovoľne určiť pravdepodobný dopad odtajnenia informácií na národnú bezpečnosť.⁸⁴

⁷⁹ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 731 – 732 (1971). Súhlasné stanovisko B. Whitea.

⁸⁰ Id. 733 - 738.

⁸¹ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 742 (1971). Súhlasné stanovisko T. Marshalla.

⁸² Northern Securities Co. v. United States, 193 U.S. 197, 193 U.S. 400 – 401 (1904).

⁸³ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 753 (1971). Nesúhlasné stanovisko J. Harlana.

⁸⁴ Id. 756 – 758.

Sudca Harry A. Blackmun kritizoval najmä obmedzený čas, ktorý mali sudy nižšieho stupňa a Najvyšší súd na rozsúdenie sporu. Veril, že malo dôjsť k rozsudku, ktorý by stanovil štandard pre posudzovanie sporov o slobode tlače a práva vlády na ochranu národných záujmov. Prvý dodatok považoval len za jednu z častí federálnej ústavy a podľa Blackmuna teda nemôže mať absolutistickú pozíciu.⁸⁵

Sudca Warren E. Burger sa vo svojom stanovisku pripojil k stanovisku sudcu Blackmuna. Prvý dodatok podľa neho nie je absolútny. Sudcovia stotožňujúci sa s myslením Burgera verili, že neboli oboznámení so všetkými faktami spojenými so sporom. Sudca Burger súhlasil s rozsudkom obvodného súdu, že by prípad mal byť upravený o relevantné fakty.⁸⁶

3.1.3 Podstata sporu

Ústava Spojených štátov amerických pridela právomoc na výkon zahraničnej politiky prezidentovi, právomoc uzatvárať medzinárodné zmluvy rozdelila medzi prezidenta a Senát. Takýto systém umožnil prezidentom od Washingtona po Nixona utajovať informácie pred Kongresom. Kongres aj Najvyšší súd právo utajovania dokumentov a konania výkonnej moci rešpektovali. Vláda chránila právo na utajovanie informácií rôznymi nástrojmi, akými boli dôveryhodný personál, striktné pravidlá alebo kódovanie či cifrovanie. Jedným z nástrojov prevencie odtajnenia klasifikovaných informácií boli zákony proti špionáži.⁸⁷

Právo ľudu byť informovaný o konaní vlády bolo do značnej miery obmedzené právom vlády na utajovanie informácií z dôvodu ochrany národných záujmov. Problémom boli nepresné normy na určenie, ktoré informácie je potrebné zadržať. Často sa zadržiavalo väčšie množstvo informácií a na dlhší čas, ako bolo pre národnú bezpečnosť potrebné. Kongres sa snažil zneužívanie vládneho práva obmedziť prostredníctvom zákona o slobode informovania (*Freedom of Information Act*). Zákon ale nevyriešil problém nadmerného utajovania informácií.⁸⁸

⁸⁵ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 759 - 761 (1971). Nesúhlasné stanovisko H. Blackmuna.

⁸⁶ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 748 - 752 (1971). Nesúhlasné stanovisko W. Burgera.

⁸⁷ HENKIN, Louis. The Right to Know and the Duty to Withhold : The Case of the Pentagon Papers. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Philadelphia : University of Pennsylvania Law School, 1971, vol. 120, no. 2, s. 273 – 274. ISSN 0041-9907.

⁸⁸ Id. s. 275 – 276.

Vláda mohla utajovať informácie a Kongres mohol prijať zákaz obmedzujúci tlač. Otázkou v spore Pentagon Papers bolo, či v spojitosti s médiami bude takéto konanie posudzované inak. V prvom dodatku je stanovené, že Kongres nemôže prijať zákon, ktorý by obmedzoval slobodu tlače. Tento princíp sa aplikuje i na výkonnú moc. Prvý dodatok ochraňuje tlač pri prinášaní kritiky a správ o vláde. Prípád Pentagon Papers sa týkal práva publikovať dokumenty, ktoré boli vypracované a patrili do vlastníctva výkonnej moci, ktorá sa ich rozhodla pri výkone ústavnej zodpovednosti utajiť. Vláda mala monopolný prístup k určitým informáciám, tým bolo právo médií prinášať správy a kritizovať vládu obmedzené. Vláda mohla nielen utajovať informácie, ale tiež deformovať informačnú funkciu poskytnutím vybraných informácií.⁸⁹

Per curiam stanovisko ani individuálne stanoviská sudcov neurčili, ako relevantný bol fakt, že zverejnené dokumenty patrili vláde. Nebola stanovená dôležitosť toho, že boli získané bez povolenia vlády. Z rozsudku vieme, že pri Pentagon Papers, ktoré boli klasifikované a získané spôsobom rozoberaným v spore, vláda v tomto prípade a za daných okolností nesplnila značné bremeno.⁹⁰

3.1.4 Historické súvislosti súdneho rozhodnutia

V rokoch 1798 a 1799 Thomas Jefferson a James Madison vyjadrili myšlienku, že určité množstvo zavádzania zo strany médií má byť z hľadiska vlády akceptovateľné. V rezolúciách Virgínie a Kentucky z rokov 1798 a 1799 sa Madison pripojil k názoru Jeffersona a hovorí, že *„určitý stupeň zavádzania je neoddeliteľnou súčasťou všetkého a v žiadnom prípade nie je len praktikou médií. V súlade s tým sa rozhodlo v praxi Spojených štátov amerických, že je lepšie ponechať niekoľko škodlivých vetví ich bujnému rastu, ako ich prerezať a zraniť tým silu tých, ktoré prinášajú plody.“*⁹¹

V histórii Spojených štátov amerických bolo prijatých niekoľko zákonov, ktoré boli relevantné pre prijaté súdne rozhodnutie v spore New York Times v. United States. Zaraďujeme

⁸⁹ Id. s. 276 – 277.

⁹⁰ Id. s. 277.

⁹¹ Virginia and Kentucky Resolutions (1798).

k nim zákony o cudzincoch a vzbure (*Allien and Sedition Acts*)⁹² z roku 1798 a zákon o špionáži (*Espionage Act*)⁹³ z roku 1917. Zákony boli prijaté počas vojnového obdobia a obmedzovali schopnosť jednotlivcov a tlače efektívne komunikovať ich myšlienky širokej verejnosti.⁹⁴

Medzi zákony o cudzincoch a vzbure patria štyri zákony, ktoré boli prijaté počas vojny s Francúzskom. Spojené štáty pocítovali potrebu vytlačiť nebezpečných cudzincov⁹⁵ a cudzincov pochádzajúcich z nepriateľského štátu⁹⁶, a postaviť pred súd jednotlivcov, ktorí by písomnými prejavmi alebo argumentačnými fázami mohli hanobiť vládu, Kongres alebo prezidenta.⁹⁷

Zákon o špionáži z roku 1917 bol predchodcom rozsiahleho presadzovania cenzúry vládou Spojených štátov.⁹⁸ V zákone o špionáži sa nachádzala medzera, ktorá umožnila Pentagon Papers neporušiť ducha ani doslovný výklad zákona. Zákon v určitej miere obmedzuje tlač, ale nie je blanketovým obmedzením, teda v skutočnosti neobmedzuje informácie. Keď bol zákon po prvýkrát predložený Kongresu obsahoval časť, ktorá by umožnila prezidentovi úplne obmedziť tlač týkajúcu sa akýchkoľvek informácií ohrozujúcich národnú bezpečnosť vo vojnovom období. Časť bola označená ako procenzúrová a odstránila sa. V rokoch 1953 a 1957 chcel Kongres rozšíriť zákon o špionáži na oblasť novín. Táto možnosť bola zamietnutá, nakoľko bola považovaná za protiústavnú.⁹⁹

Exekutívny príkaz 10501 podpísaný v roku 1953 Eisenhowerom sa dotýkal priamo Pentagon Papers. Príkaz detailne charakterizuje stupne utajenia informácií, obmedzenia utajovania, akých dokumentov sa môže utajovanie týkať, odtajnenie, spôsoby prenosu, vyradenie a likvidáciu či možnosti prístupu k utajovaným materiálom.¹⁰⁰ Pentagon Papers boli

⁹² Allien and Sedition Acts of 1798. 1 Stat. 566, 570, 577, 596.

⁹³ Espionage Act of 1917. 40 Stat. 217.

⁹⁴ BUSH, Charles H. *Freedom versus Suppression and Censorship*. Littleton : Libraries Unlimited, 1972. s. 27. ISBN 0-87287-057-X.

⁹⁵ Alien Friends Act of 1798. 1 Stat. 570.

⁹⁶ Alien Enemy Act of 1798. 1 Stat. 577.

⁹⁷ Sedition Act of 1798. 1 Stat. 596.

⁹⁸ BUSH, Charles H. *Freedom versus Suppression and Censorship*. Littleton : Libraries Unlimited, 1972. s. 27. ISBN 0-87287-057-X.

⁹⁹ TEBBEL, John W. – MILES WATTS, Sarah. *The Press and the Presidency : From George Washington to Ronald Reagan*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 1985. s. 449 – 450. ISBN 978-0195036282.

¹⁰⁰ Exec. Order No. 10501, 18 FR 7049 (1953).

označené ako „prísne tajné“ a prístup k nim bol obmedzený na oprávnených pracovníkov. Zverejnenie týchto dokumentov porušilo ducha aj doslovný výklad príkazu. Príkaz hovorí, že prenos prísne tajných materiálov sa má uskutočniť len prostredníctvom príslušných úradníkov. Spôsob akým noviny získali dokumenty príslušných úradníkov nezahrňal. Noviny nespochybnil, že príkaz porušili.¹⁰¹

Dva hlavné precedensy stojace v spore New York Times Co. v. United States na strane vlády boli rozsudky v sporoch United States v. Curtiss-Wright Export Corporation a Chicago & Southern Air Lines v. Waterman Corporation. V spore United States v. Curtiss-Wright Export Corp. súd potvrdil právo výkonného riaditeľa ponechať si klasifikované a tajné informácie s cieľom ochrany národnej bezpečnosti.¹⁰² V spore Chicago & Southern Air Lines v. Waterman S.S. Corporation súd potvrdil právo prezidenta utajiť určité dokumenty pred neoprávnenými osobami.¹⁰³

V spore Near v. Minnesota z roku 1931 naopak súd ochránil právo tlače vyšetrovať vládu. Tlač sa snažila nájsť prejavy zneužívania vládnej moci.¹⁰⁴ Druhý precedens, ktorý tvoril podklad pre pozíciu novín bol Organization For a Better Austin v. Keefe. V tomto prípade súd stanovil pravidlo značnej prezumpcie (*heavy presumption*), ktorý kládol dôkazové bremeno na vládu, nie tlač. Súd uviedol, že „akékoľvek predchádzajúce obmedzenia prejavu prináležia tomuto súdu, ktorý využije „značnú prezumpciu“ proti jeho ústavnej platnosti.“¹⁰⁵

¹⁰¹ BOBBITT, Randy. *Exploring Communication Law : A Socratic Approach*. 1. vyd. Londýn : Pearsons, 2007. s. 79 – 82. ISBN 978-0205462315.

¹⁰² United States v. Curtiss – Wright Export Corp., 299 U.S. 320 - 321 (1936).

¹⁰³ Chicago & Southern Air Lines v. Waterman S.S. Corporation, 333 U.S. 103 - 104 (1948).

¹⁰⁴ Near v. Minnesota, 283 U.S. 697 – 698 (1931).

¹⁰⁵ Organization for a Better Austin v. Keefe, 402 U.S. 415 (1971).

3.2 Stíhanie Daniela Ellsberga

Daniel Ellsberg sa rozhodol verejne nevyjadrovať k svojej úlohe. Ellsberg bol hlavným podozrivým, ale neexistoval jasný dôkaz, ktorý by ho jednoznačne usvedčil z úniku informácií. Situácia sa zmenila, keď jeho žena poskytla čestné vyhlásenie o procese kopírovania štúdie. Ministerstvo spravodlivosti Spojených štátov vydalo na Ellsberga zatykač 25. júna 1971. Ellsberg sa nechcel stať utečencom, preto sa musel prihlásiť. Nasledujúce dni strávil distribuovaním kópií Pentagon Papers do novín v celej krajine. 28. júna 1971 sa dobrovoľne vzdal.¹⁰⁶

Ellsberg bol pri zatknutí obklopený reportérmi a pohltený otázkami o motívoch jeho konania. Jeden z reportérov sa spýtal: „*Ako sa cítite, keď viete, že pôjdete do väzenia?*“¹⁰⁷ Ellsberg odpovedal: „*Nešli by ste do väzenia aj vy, aby ste pomohli ukončiť vojnu?*“¹⁰⁸ Tento výrok sa dostal na titulné strany novín a je považovaný za najznámejší Ellsbergov výrok. Ellsbergove činy vyvolali u Nixona hnev. Na súkromnom stretnutí nazval Ellsberga „najnebezpečnejším mužom Ameriky“ a považoval ho za veľkú hrozbu pre národnú bezpečnosť.¹⁰⁹ Ellsberg týmto vyjadrením Nixona nebol prekvapený. Domnieval sa, že Nixon chápal národnú bezpečnosť ako slobodu prezidenta presadzovať svojvoľne vybranú politiku. Za hrozbu pre prezidenta sa považoval z dôvodu, že chcel dosiahnuť zmeny v systéme znemožňujúce presadzovanie politiky podľa vlastného záujmu.¹¹⁰

V decembri 1971 bol Ellsberg obžalovaný na základe zákona o špionáži z dvanástich federálnych zločinov s možnou celkovou dĺžkou trestu 115 rokov.¹¹¹ Zákon o špionáži bol jedinou legislatívou, ktorá umožnila zatknutie a stíhanie Ellsberga. V prípade odsúdenia Ellsberga by bolo možné vytvoriť precedens a tým zabrániť úniku utajovaných vládnych materiálov. Ellsbergovi nebolo možné dokázať poskytnutie utajovaných informácií nepriateľom. Vzhľadom na zákon o špionáži bol teda Ellsberg nevinný. Nixon zdôrazňoval

¹⁰⁶ ELLSBERG, Daniel. *Secrets : A Memoir of Vietnam and the Pentagon Papers*. 1. vyd. New York : Penguin Group, 2003. s. 405 - 406. ISBN 0-670-03030-9.

¹⁰⁷ Id. s. 408.

¹⁰⁸ Id. s. 408.

¹⁰⁹ Id. s. 434.

¹¹⁰ Id. s. 442.

¹¹¹ Id. s. 414.

potrebu pretransformovania zákona o špionáži na zákon podobný britskému zákonu o oficiálnych utajovaných informáciách (*Official Secrets Act*). Takýto zákon by poskytol prezidentovi väčšiu ochranu. Výkonná moc sa pokúsila o alternatívnu interpretáciu zákona o špionáži, ktorá by umožnila odsúdenie Ellsberga. Súdny nikdy predtým nezvažovali výklad v znení, v akom ho predniesla výkonná moc.¹¹²

Ellsberg, jeho právnici ani noviny si neboli vedomí skutočnosti, že Ellsberg v skutočnosti zločin nespáchal. Všetci verili, že porušujú zákon.¹¹³ Počas rokov pôsobenia vo vláde bol Ellsberg mnohokrát varovaný možnosťou trestného stíhania v prípade neoprávneného zverejnenia utajovaných skutočností. V písomných varovaniach sa nachádzal výslovný odkaz na ustanovenia v zákone o špionáži. Tieto ustanovenia nepredstavovali právny základ pre daný druh obvinení a poradcovia pre oblasť spravodlivosti ignorovali nemožnosť ich skutočnej aplikácie. V dôsledku takéhoto konania nevedeli vládni dodávatelia o svojich právach.¹¹⁴

V druhej polovici roku 1972 sa Ellsberg a jeho právnici dostali k informácii, že Ellsberg nekonal protiprávne. Žaloba však nebola stiahnutá. Ellsberg plánoval v spore vystúpiť s vyhlásením vysvetľujúcim jeho motiváciu pre zverejnenie utajovaných materiálov. Keď otázku dostal, odmlčal sa. Štátny prokurátor namietal, sudca sa rozhodol pokračovať ďalej. Ellsbergov spor bol prvým sporom, v ktorom obvinenému nebolo povolené obhájiť svoj čin. Obdobné konanie sudcov sme mohli sledovať v nasledujúcom období v sporoch rovnakého charakteru. Neprítomnosť jasných právnych dôvodov a manipulácia zo strany vlády urobili trestné stíhanie Ellsberga bezprecedentným. Výkonná moc bola ochotná urobiť čokoľvek, aby si zachovala dominantnú pozíciu voči zákonodarstvu, súdnictvu i ľudu Spojených štátov amerických. Obvinenia boli neskôr stiahnuté z dôvodu vládneho zneužitia právomoci. Ellsbergov prípad bol stiahnutý a Ellsberg bol oslobodený.¹¹⁵

¹¹² SCHLESINGER, Arthur M. *The Imperial Presidency*. 1. vyd. Mariner Books. New York : Mariner Books, 2004. s. 346 – 347. ISBN 0-618-42001-0.

¹¹³ ELLSBERG, Daniel. *Secrets : A Memoir of Vietnam and the Pentagon Papers*. 1. vyd. New York : Penguin Group, 2003. s. 430 - 431. ISBN 0-670-03030-9.

¹¹⁴ SCHLESINGER, Arthur M. *The Imperial Presidency*. 1. vyd. Mariner Books. New York : Mariner Books, 2004. s. 350 – 351. ISBN 0-618-42001-0.

¹¹⁵ ELLSBERG, Daniel. *Secrets : A Memoir of Vietnam and the Pentagon Papers*. 1. vyd. New York : Penguin Group, 2003. s. 410 - 425. ISBN 0-670-03030-9.

3.3 Od vytvorenia jednotky *Plumbers* k odstúpeniu Nixona

Únik informácií o vietnamskej vojne v podobe Pentagon Papers so sebou priniesol narastajúcu paranoju Nixona o tom, že sprisahanie voči jeho osobe bude pokračovať a zapríčini jeho koniec. Veril, že úniky utajovaných informácií musia byť zastavené. Prikázal právnikovi Charlesovi Colsonovi, ktorý v tom čase pracoval v Bielom dome, aby „*spravil hocičo, čo musí byť spravené, aby tieto úniky boli zastavené a predišlo sa neoprávneným únikom v budúcnosti.*“¹¹⁶ Príkaz zakončil výrokom: „*Chcem to mať spravené bez ohľadu na to, čo to bude stáť.*“¹¹⁷

3.3.1 Zriadenie jednotky *Plumbers*

Nixon nechcel bojovať len proti Ellsbergovi. Svoju pozornosť sa rozhodol zamerať na opozíciu a Kennedyovcov, ktorých obviňoval zo zapojenia Spojených štátov do vietnamskej vojny.¹¹⁸ Iniciatíva na zastavenie únikov sa naplno rozbehla v júni 1971, keď bol najatý bývalý agent CIA E. Howard Hunt na pozíciu konzultanta Bieleho domu. Hunt bol poverený získaním informácií, ktoré by mohli byť použité proti Ellsbergovi a dokázali by zničiť jeho reputáciu. Súbežne vytváral Nixonov poradca John Ehrlichman jednotku, ktorá bola poverená zisťovaním informácií o Ellsbergovi a vyšetrovaním sprisahania. Jednotka dostala oficiálny názov „Špeciálna vyšetrovacia jednotka Bieleho domu“, ale v bežnej praxi bola známa ako *Plumbers*. K jednotke boli pridelení G. Gordon Liddy a Howard Hunt. Hlavnou úlohou jednotky bolo odstraňovať kanály únikov informácií.¹¹⁹

Liddy a Hunt vytvorili plán vlámania do kancelárie Ellsbergovho psychológa Dr. Lewisa Fieldingsa. Vlámanie sa malo uskutočniť 3. septembra 1971 a cieľom bolo nájsť kompromitujúce súbory, ktoré by zdiskreditovali Daniela Ellsberga.¹²⁰ Tejto akcie sa zúčastnil Bernard Baker, ktorého meno sa neskôr vyskytlo v súvislosti so škandálom Watergate.

¹¹⁶ KUTLER, Stanley I. *The Wars of Watergate : The Last Crisis of Richard Nixon*. 1. vyd. New York : Norton, 1992. s. 108. ISBN 0-393-30827-8.

¹¹⁷ Id. s. 108.

¹¹⁸ EMERY, Fred. *Watergate : The Corruption of American Politics and the Fall of Richard Nixon*. 1. vyd. New York : Times Books, 1994. s. 49. ISBN 0-8129-2383-9.

¹¹⁹ ANDERSON, Dale. *Watergate : Scandal in the White House*. 1. vyd. Minneapolis : Compass Point Books, 2007. s. 26 - 27. ISBN 978-0-7565-2010-6.

¹²⁰ EMERY, Fred. *Watergate : The Corruption of American Politics and the Fall of Richard Nixon*. 1. vyd. New York : Times Books, 1994. s. 67. ISBN 0-8129-2383-9.

Vlamanie nedopadlo podľa predstáv organizátorov. Vniknutie do kancelárie bolo zložitejšie ako očakávali. Jednotky neboli úspešné ani pri plnení hlavného cieľa a nenašli súbory týkajúce sa Ellsberga.¹²¹ Keď bolo zrejmé, že vlamanie nebudú môcť utajiť, zdemolovali kanceláriu a vysypali lieky na predpis, čo malo odvieť podozrenie iným smerom. Po návrate z akcie žiadali o druhú misiu, ktorá by im umožnila vlámať sa priamo do apartmánu Dr. Fieldingsa. Súbory týkajúce sa Ellsberga by sa podľa *Plumbers* mohli nachádzať práve tam. Táto žiadosť schválená nebola.¹²²

3.3.2 Vlamanie sa do komplexu Watergate

Po neúspešnej misii získavania kompromitujúcich informácií o Ellsbergovi činnosť *Plumbers* naďalej pokračovala. Časť jednotky sa snažila zabrániť únikom informácií, časť pomáhala Nixonovi vyhrať ďalšie voľby. Jedným z Nixonových protikandidátov v prezidentských voľbách bol aj Edward Kennedy. Nixonov tím sa obával, že Edward Kennedy môže získať podporu na základe obľúbenosti jeho brata a dobrých prezentačných zručností. Kennedy sa kvôli osobnému škandálu rozhodol v januári roku 1971 vzdať kandidatúry.¹²³

Traja poradcovia Bieleho domu John Ehrlichman, H.R. Haldeman a John Dean zohrali kľúčovú úlohu vo Výbore pre znovuzvolenie prezidenta (ďalej len „CREEP“). V decembri 1971 sa členom CREEP stal Gordon Liddy. Jeho úlohou bolo zbierať informácie o demokratických kandidátoch, ktoré by umožnili ich diskreditáciu. Liddy prišiel s plánom, ktorý bol prvotným impulzom škandálu Watergate. Plán bol schválený 30. marca 1972, stál 250 000 amerických dolárov a zahŕňal radu ilegálnych aktivít, vrátane odpočúvania telefónov demokratov.¹²⁴

Hlavným cieľom plánu bolo vlamanie sa do riadiaceho centra Národného výboru demokratov v komplexe Watergate, ktorý sa nachádzal vo Washingtone. Počas vlámania mali byť zasadené odpočúvacie zariadenia do telefónov a odfotografované dôležité dokumenty. Liddy do plánu začlenil partnera z vlámania do kancelárie Ellsbergovho psychológa E. Howarda

¹²¹ ANDERSON, Dale. *Watergate : Scandal in the White House*. 1. vyd. Minneapolis : Compass Point Books, 2007. s. 27. ISBN 978-0-7565-2010-6.

¹²² EMERY, Fred. *Watergate: The Corruption of American Politics and the Fall of Richard Nixon*. 1. vyd. New York : Times Books, 1994. s. 68 - 70. ISBN 0-8129-2383-9.

¹²³ ANDERSON, Dale. *Watergate : Scandal in the White House*. 1. vyd. Minneapolis : Compass Point Books, 2007. s. 29 - 31. ISBN 978-0-7565-2010-6.

¹²⁴ Id. s. 31 - 33.

Hunta. Členmi tímu vlamačov boli James McCord, Bernard Baker a traja ďalší muži. O vlamanie sa pokúsili v noci z piatka 16. júna na sobotu 17. júna 1972. V ranných hodinách si strážca komplexu Watergate všimol, že dvere v komplexe boli oblepené, aby zostali otvorené. Strážnik zavolať políciu a päť členov tímu vlamačov bolo zatknutých. Liddy a Hunt sa s pomocou tímu právnikov snažili oslobodiť vlamačov predtým, než by bola zistená ich identita.¹²⁵

Situácia viedla k maskovaciemu manévru prezidenta Nixona, ktorý je označovaný za horší zločin než samotný akt vlámania. Maskovanie bolo pokusom ukryť spojitost' medzi vlamačmi, Bielym domom a vlámaním sa do kancelárie Dr. Fieldingsa. Požadovaný výsledok chcel Nixon dosiahnuť prostredníctvom tlaku na prokurátorov. Donútil riaditeľa FBI L. Patrica Graya zničiť dôkazy a získal tajné informácie od zástupcu generálneho prokurátora Henryho Petersona. Podplatil vlamačov, aby zachovali mlčanlivosť o operáciách *Plumbers* a ich spojitosti s Bielym domom.¹²⁶ 29. augusta 1972 Nixon vyhlásil, že nikto z jeho kabinetu nebol zapletený do vlámania vo Watergate. Zdôraznil, že John Dean, ktorý bol poverený zamaskovaním spojenia s Watergate, podrobne vlamanie prešetril.¹²⁷ Maskovanie bolo narušené, keď jeden z vlamačov porušil mlčanlivosť a poukázal na spojitost' škandálu s poradcom Bieleho domu Johnom Deanom a prezidentským poradcom Stuartom Magruderom.¹²⁸

Vo februári 1973 senát pod predsedníctvom Sama Ervina jednomyselne rozhodol o vytvorení Výboru pre kontrolu aktivít prezidentskej kampane. V júli 1973 vypovedali zamestnanci vlády vo vyšetrovaní, ktoré viedol tento výbor. Vyšetrovanie prinieslo odhalenie, že Nixon mal vo svojej kancelárii nainštalované nahrávacie zariadenie a nahrával mnohé

¹²⁵ WILLIAMS, Robert. *Political Scandals in the USA*. 1. vyd. Edinburgh : Keele University Press, 2000. s. 14 – 16. ISBN 1-57958-039-4.

¹²⁶ GAUGHAN, Anthony J. Watergate, Judge Sirica, and the Rule of Law [online]. In: *McGeorge Law Review*. Sacramento : University of the Pacific, vol. 42, no. 2, s. 357. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://scholarlycommons.pacific.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1263&context=mlr>

¹²⁷ WILLIAMS, Robert. *Political Scandals in the USA*. 1. vyd. Edinburgh : Keele University Press, 2000. s. 16 – 17. ISBN 1-57958-039-4.

¹²⁸ GAUGHAN, Anthony J. Watergate, Judge Sirica, and the Rule of Law [online]. In: *McGeorge Law Review*. Sacramento : University of the Pacific, vol. 42, no. 2, s. 361. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://scholarlycommons.pacific.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1263&context=mlr>

konverzácie.¹²⁹ Ukázalo sa, že FBI tajne a nelegálne zaznamenávala konverzácie medzi Ellsbergom a Mortonom Halperinom, vedúcim štúdie Pentagon Papers.¹³⁰ Po mnohých súdnych sporoch, Najvyšší súd Spojených štátov amerických jednohlasne rozhodol, že prezident musí nahrávky odovzdať vládny vyšetrovateľom. Nahrávky potvrdili osobné prepojenie Nixona s udalosťami vo Watergate a jeho pokusy o zamaskovanie spojitostí.¹³¹

3.3.3 Prvé odstúpenie prezidenta Spojených štátov

Nixon sa obával o národnú bezpečnosť, sám však porušil zákon a dopustil sa trestnej činnosti. Založenie jednotky *Plumbers* a vlámanie sa do kancelárie Dr. Fieldingsa zohrali dôležitú úlohu pri formulovaní dvoch z troch článkov impeachmentu prezidenta (*impeachment articles*), prijatých v júli 1974 Výborom pre súdnictvo Snemovne reprezentantov. Tieto články obvinili prezidenta Nixona zo zneužívania prezidentskej moci a z marenia vyšetrovania. Úniky informácií pretransformovali administratívnu štruktúru vytvorením prostredia, v ktorom bolo umožnené zveličovanie tendencií konania, ktoré v administratívnych štruktúrach existovali v prijateľných medziach. Pentagon Papers tieto tendencie nafúkli. Nixon a vrcholní poradcovia sa snažili voči zveličovaniu brániť, čo viedlo k škandálu Watergate. Nixon rezignoval 9. augusta 1974.¹³²

Sporná je otázka, čo bolo na škandále Watergate viac neprijateľné. Bolo to samotné vlámanie alebo skôr pokus o jeho zamaskovanie? Špinavé triky vo voľbách neboli črtou výlučne Nixonovho kabinetu. Situácii bola venovaná pozornosť verejnosti a médiá detailne pokryli problematiku. Výsledkom procesu bolo prvé odstúpenie prezidenta Spojených štátov. Prezidenta, ktorý dva roky pred rezignáciou vyhral voľby v 49 štátoch z 50.¹³³

Nixon po celý čas veril, že mu ústava dávala moc konať jednostranne. Ani po rozhodnutí odstúpiť si neuvedomoval jeho zneužívanie právomoci a veril, že ochraňoval vnútornú stabilitu

¹²⁹ Id. s. 377.

¹³⁰ REED, Thomas J. *America's Two Constitutions : A Study of the Treatment of Dissenters in Time of War*. 1. vyd. Madison, New Jersey : Fairleigh Dickinson University Press, 2017. s. 316. ISBN 978-1-68393-113-3.

¹³¹ WILLIAMS, Robert. *Political Scandals in the USA*. 1. vyd. Edinburgh : Keele University Press, 2000. s. 24. ISBN 1-57958-039-4.

¹³² RUDENSTINE, David. *The Day the Presses Stopped*. 1. vyd. Los Angeles : University of California Press, 1996. s. 348. ISBN 0-520-08672-4.

¹³³ WILLIAMS, Robert. *Political Scandals in the USA*. 1. vyd. Edinburgh : Keele University Press, 2000. s. 25 - 26. ISBN 1-57958-039-4.

a bezpečnosť štátu. Ako dôvod svojho odstúpenia uviedol Nixon fakt, že jeho „*politická základňa bola zničená pomstychtivými nepriateľmi.*“¹³⁴ Nixonov nástupca Gerald Ford sa rozhodol udeliť Nixonovi úplnú milosť za všetky priestupky, ktorých sa dopustil voči Spojeným štátom.¹³⁵

¹³⁴ BROGAN, Hugh. *The Penguin History of the United States*. 2. vyd. Londýn : Penguin Books, 2001. s. 664. ISBN 0-14-025255-X.

¹³⁵ WILLIAMS, Robert. *Political Scandals in the USA*. 1. vyd. Edinburgh : Keele University Press, 2000. s. 25. ISBN 1-57958-039-4.

3.4 Deľba moci

Porušenie prvého dodatku federálnej ústavy bolo sprevádzané porušením doktríny deľby moci výkonnou mocou. Výkonná moc sa pokúsila o vytvorenie práva a zmenu ústavy prinesením sporu na súdy a ignorovaním úlohy Kongresu. Vystavenie zákazu publikácie bolo v rozpore s deľbou moci. Úloha Kongresu je vytvárať právo, prezident má právo vykonávať a súdy právo interpretovať. Súdy a výkonná moc nemajú podľa ústavy právomoc tvoriť právo bez súhlasu a zapojenia Kongresu.¹³⁶

Poradca New York Times v súdnom spore profesor Bickel využíval pred Najvyšším súdom argumentáciu založenú na téze, že spor Pentagon Papers je sporom porušujúcim doktrínu separácie moci.¹³⁷ Otázka upevnenia deľby moci sa dostala do popredia v spojitosti s niekoľkými argumentami. Prezident nemal vrodennú právomoc požadovať vydanie súdneho zákazu publikácie za údajné porušenie národnej bezpečnosti. Kongres neudelil prezidentovi explicitnú právomoc tak urobiť. Súdy nemali vecnú právomoc posudzovať takúto požiadavku.¹³⁸ Jadrom argumentov bolo, že primárna a úplná vrodenná právomoc (*inherent power*) patrila Kongresu. Právomoc prezidenta bola obmedzená. Prezident nemohol uzurpovať dôležité právomoci Kongresu a nemohol uvaliť vážne povinnosti na súdnictvo. V reakcii na tieto argumenty vláda tvrdila, že súdy mohli uznať dočasný zákaz zo strany exekutívy v súvislosti s ochranou pred vážnymi hrozbami pre národnú bezpečnosť.¹³⁹

Keď spor Pentagon Papers prešiel pod právomoc Najvyššieho súdu, New York Times presadzovali argumenty deľby moci. Prvá otázka vznesená zo strany New York Times sa týkala súladu vydaného súdneho zákazu obmedzujúceho tlač článkov týkajúcich sa verejných

¹³⁶ JUNGER, Peter D. Down Memory Lane : The Case of the Pentagon Papers. In: *Case Western Reserve Law Review*. Atlanta : Darby Publishing Company, 1971, vol. 23, no. 1, s. 12 - 19. ISSN 0008-7262.

¹³⁷ Id. s. 19.

¹³⁸ GORA, Joel M. The Pentagon Papers Case and the Path Not Taken : A Personal Memoir on the First Amendment and the Separation of Powers [online]. In: *Cardozo Law Review*. New York : Yeshiva University Press, 1998, vol. 19, s. 1316. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1230&context=faculty>

¹³⁹ Id. s. 1316.

záležitostí s prvým dodatkom. Vyslovené boli aj otázky týkajúce sa prezidentovej právomoci konať v neprítomnosti Kongresu.¹⁴⁰

Vláda oponovala, že prezident disponuje hlavnou právomocou v oblasti zahraničných záležitostí, národnej bezpečnosti a zahraničnej informačnej služby. Vyšetrovanie poškodenia národných záujmov, ktoré bolo spôsobené uverejnením utajovaných skutočností považovala vláda za politickú otázku. Vláda využívala citácie z prípadu Curtiss-Wright a Chicago & Southern Air Lines, Inc. v. Waterman Corp. poukazujúc na uznanie neobmedzenej právomoci prezidenta v zahraničných záležitostiach. Napriek prvému dodatku boli podľa vlády tieto otázky mimo právomoci súdnictva. Prezidentovo rozhodnutie bolo vládou považované za plne nezvratné a súd mal povinnosť podporiť jeho úsudok v prípade zákazu.¹⁴¹

Per curiam stanovisko v spore New York Times neodkazovalo na spor Youngstown Sheet & Tube Co. v. Sawyer¹⁴² alebo doktrínu separácie moci. Možno však zhodnotiť, že princíp, ktorý bol prijatý väčšinou sudcov, hovoril o chýbajúcej vrodenej právomoci výkonnej moci. Sudca Black v jeho stanovisku uviedol: „*Vláda sa dopustila odvážneho a nebezpečného tvrdenia s ďalekosiahlymi následkami. Hovorí, že súdy by mali prijať zákon, ktorý by potlačil slobodu tlače v mene rovnosti, prezidentskej moci a národnej bezpečnosti aj napriek tomu, že zástupcovia ľudu v Kongrese dodržali ustanovenia prvého dodatku a odmietli takýto zákon prijať... Uznať, že prezident má vrodenu právomoc zastaviť publikáciu správ tým, že sa obráti na súdy, by poškodilo prvý dodatok, základné slobody a bezpečnosť ľudí, ktorých chce vláda ochrániť.*“¹⁴³ Sudca Douglas v jeho stanovisku vyjadril, že „*akákoľvek moc vlády musí pochádzať z vrodenej právomoci.*“¹⁴⁴ Sudcovia Stewart, White a Marshall sa v svojich stanoviskách tiež venovali otázke delby moci. Môžeme konštatovať, že traja sudcovia postavili svoj argument na absolutizme prvého dodatku, ale vyjadrili sa aj k otázke separácie moci a päť

¹⁴⁰ Id. s. 1321.

¹⁴¹ Id. s. 1322.

¹⁴² Youngstown Sheet & Tube Co. v. Sawyer, 343 U.S. 579 (1952).

¹⁴³ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 718 – 719 (1971). Súhlasné stanovisko sudcu Blacka.

¹⁴⁴ New York Times Co. v. United States, 403 U.S. 722 (1971). Súhlasné stanovisko sudcu Douglasa.

sudcov postavilo svoje stanovisko na koncepte vrodenej právomoci.¹⁴⁵ Takáto bilancia ukazuje, že daný spor možno označiť za spor týkajúci sa deľby moci.

Najvyšší súd rozhodol, že výkonná moc nemala právomoc na vystavenie zákazu. Rozsudok súdu hovorí, že každá demokracia musí tolerovať potencionálne riziká, ktoré prichádzajú so slobodou, pretože sloboda posilňuje základnú bezpečnosť demokracie.¹⁴⁶ Spor New York Times bol dôležitý nielen z hľadiska slobody tlače. Ústavné slobody, aj tie zakotvené v prvom dodatku, ležia v rukách tých, ktorí ich vykladajú. Moc je rozdelená do troch vetví, každá vetva má svoje povinnosti a právomoci aj napriek tomu, že Najvyšší súd má väčšinou právo posledného rozsudku čím zabezpečuje, že sa neprijme žiadny protiústavný zákon.¹⁴⁷

¹⁴⁵ JUNGHER, Peter D. Down Memory Lane : The Case of the Pentagon Papers. In: *Case Western Reserve Law Review*. Atlanta : Darby Publishing Company, 1971, vol. 23, no. 1, s. 24 - 26. ISSN 0008-7262.

¹⁴⁶ RUDENSTINE, David. *The Day the Presses Stopped*. 1. vyd. Los Angeles : University of California Press, 1996. s. 356. ISBN 0-520-08672-4.

¹⁴⁷ JUNGHER, Peter D. Down Memory Lane : The Case of the Pentagon Papers. In: *Case Western Reserve Law Review*. Atlanta : Darby Publishing Company, 1971, vol. 23, no. 1, s. 75. ISSN 0008-7262.

3.5 Zákon FISA

Nixon počas svojho funkčného obdobia zneužíval spravodajskú službu a vykonávaný dohľad. Špeciálny výbor Senátu bol vytvorený z dôvodu, aby prešetril nelegálne a nevhodné aktivity vládnych spravodajských agentúr. Výbor bol pomenovaný podľa svojho predsedu senátora Franka Churcha a odhalil 40 rokov nadmerného vládneho dohľadu, ktorého cieľom boli reportéri, zamestnanci Kongresu, sudcovia Najvyššieho súdu, členovia administratívy a opozície, dokonca občania dodržiavajúci zákony, ktorí sa zúčastnili na mierovom proteste. Churchov výbor vydal odporúčania, na základe ktorých by sa znížila miera dohľadu vykonávaného v mene národnej bezpečnosti. Mnohé z týchto odporúčaní boli prijaté formou zákona o zahraničnom spravodajskom sledovaní (*Foreign Intelligence Surveillance Act*) (ďalej len „FISA“).¹⁴⁸

Zákon FISA¹⁴⁹ znemožnil využívať zdroje federácie na špehovanie politických a osobných protivníkov. Zákon mal zabezpečiť dohľad súdnictva a Kongresu nad tajnými aktivitami vlády pri sledovaní zahraničných subjektov a jednotlivcov v Spojených štátoch. Prezidentovi bolo umožnené zúčastňovať sa na elektronickom dohľade vykonávanom FBI alebo Národnou bezpečnostnou agentúrou po dobu maximálne jedného roku v prípade, ak je dohľad smerovaný na komunikáciu medzi subjektami zahraničnej moci bez ohľadu na ich umiestnenie. Pre vykonávanie dohľadu je nutné poprieť možnosť, že občan Spojených štátov je účastníkom komunikácie.¹⁵⁰

Generálny prokurátor vydá v mene výkonnej moci povolenie na takýto dohľad len v prípade, ak by dohľad spĺňal dva kľúčové elementy. Prvý element sa týka cieľa dohľadu. Cieľom dohľadu môže byť zahraničná mocnosť alebo agent zahraničnej moci. Zahraničnou mocou sa podľa FISA rozumie skupina činná v medzinárodnom terorizme alebo aktivitách s ním spojenými. Pojem agent zahraničnej moci označuje Američana, ktorý sa vedome podieľa

¹⁴⁸ LANDAU, Susan. Making Sense from Snowden : What's significant in the NSA Surveillance? In: *IEEE Security and Privacy*. Washington D.C. : IEEE Computer Society, 2013, vol. 11, no. 4, s. 66. ISSN 1540-7993.

¹⁴⁹ Foreign Intelligence Surveillance Act. 92 Stat. 1783.

¹⁵⁰ SHANE, Peter M. *Madison's Nightmare : How Executive Power Threatens American Democracy*. 1. vyd. Chicago : The University of Chicago Press, 2009. s. 87. ISBN 978-0-226-74939-6.

na sabotáži alebo medzinárodnom terorizme v mene zahraničnej moci, alebo ktorý vedome pomáha osobe, ktorá sa na takýchto aktivitách zúčastňuje.¹⁵¹

Generálny prokurátor musí potvrdiť, že požadované informácie sú informáciami spadajúcimi pod právomoc zahraničnej spravodajskej služby. Jedná sa o informácie, ktoré Spojené štáty potrebujú, aby sa mohli chrániť pred nepriateľskými činmi zahraničnej moci alebo agentov zahraničnej moci. Pri dohľade bolo potrebné zredukovať množstvo zozbieraných informácií o „osobách Spojených štátov“. Len dohľad, ktorý spadá do kategórie presadzovania práva alebo zahraničnej spravodajskej služby je zákonný. Prezident, ktorý by nedodrжал tieto postupy pri riadení elektronického dohľadu by vykonával zločin.¹⁵²

¹⁵¹ Id. s. 87.

¹⁵² Id. s. 87 - 88.

Záver

Prezidenti Spojených štátov zatajovali skutočnosti o miere zapojenia Spojených štátov do vietnamskej vojny nielen pred verejnosťou, ale aj pred Kongresom. Po zverejnení štúdie Pentagon Papers čelila vláda ostrej kritike zo strany Kongresu. Výkonná moc sa snažila zabrániť ďalšiemu úniku informácií. Boli prijímané rozhodnutia, ktoré hraničili s protiprávnym konaním. Pentagon Papers predstavujú dôležitý medzník v otázke slobody tlače. Daniel Ellsberg sa stal tvárou *whistle-blowers* a únikov informácií.

Spojené štáty americké sa po druhej svetovej vojne rozhodli podporiť záujmy Francúzska vo vietnamskej vojne. Podpora bola najskôr skrytá, neskôr prezidenti prijímali zákony, ktoré umožňovali otvorenejšiu pomoc a zapojenie Spojených štátov do vojny. Eskalácia angažovanosti Spojených štátov vo Vietname rástla počas funkčných období prezidentov Harryho Trumana, Dwighta Eisenhowera, Johna F. Kennedyho, Lyndona B. Johnsona a Richarda Nixona. K najväčšej eskalácii došlo počas pôsobenia Kennedyho, ktorý vyslal do Vietnamu 16 000 pozemných jednotiek a počas prezidentského obdobia Johnsona, ktorý počet amerických vojakov vo Vietname navýšil na jeden a pol milióna. Nixon sa počas svojho funkčného obdobia rozhodol pre politiku vietnamizácie, ktorá sa vyznačovala sťahovaním amerických vojenských jednotiek z Vietnamu. Minister obrany Robert McNamara si bol vedomý, že Spojené štáty vo Vietname úplne zlyhali. Nariadil vypracovanie štúdie, ktorá mala pokryť históriu rozhodovania Spojených štátov vo Vietname. Do vypracovania štúdie bol zapojený Daniel Ellsberg, analytik, ktorý pôsobil určitý čas vo Vietname. Ellsberg po preštudovaní štúdie zistil, že prezidenti zavádzali verejnosť i Kongres. Preto sa v spolupráci s New York Times rozhodol pôvodne prísne utajenú štúdiu zverejniť. Štúdia sa stala známou pod názvom Pentagon Papers.

Prínosom našej práce bola identifikácia a analýza siedmich dopadov zverejnenia štúdie Pentagon Papers na vnútornú politiku Spojených štátov. Dopady sa týkali rôznych oblastí vnútornej politiky. Prvým dôsledkom bol spor *New York Times Co. v. United States*, ktorý prispel k upevneniu slobody tlače a del'by moci medzi zákonodarnú, výkonnú a súdnu zložku. V súdnom spore sa zaviedlo značné bremeno a zodpovednosť za dokazovanie potreby zákazu obmedzujúceho tlač bola priradená vláde. Ako druhý dopad sme identifikovali stíhanie Daniela Ellsberga. Zverejnenie utajovanej štúdie viedlo k založeniu jednotky *Plumbers*, ktorá bola

vytvorená pre konkrétny cieľ, ktorým bol boj proti ďalším únikom informácií. Jednotka sa neskôr podieľala na vlámaní do Watergate, preto sme jej založenie i škandál Watergate vnímali ako dopady zverejnenia štúdie Pentagon Papers. Štúdia tiež viedla k prvému odstúpeniu prezidenta Spojených štátov. Za dôležitý dopad Pentagon Papers sme považovali posilnenie deľby moci. V neposlednom rade sme ako dopad spomenuli prijatie zákona FISA, ktorý mal zabrániť zneužívaniu dohľadu.

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo vymedziť a analyzovať dopady Pentagon Papers na vnútornú politiku Spojených štátov. Cieľ sme naplnili vytýčením siedmich dopadov, ktoré sme následne bližšie rozanalyzovali. Prvým parciálnym cieľom našej práce bolo priblížiť konanie Spojených štátov vo vietnamskej vojne. V úvode prvej kapitoly sme priblížili zapojenie Spojených štátov do vietnamskej vojny v rokoch 1945 – 1975. Druhý čiastkový cieľ sme splnili objasnením procesu vypracovania a obsahu štúdie, čím sme zakončili prvú kapitolu.

Veríme, že spor Pentagon Papers významne ovplyvnil mnohé oblasti vnútornej politiky Spojených štátov. Aj v súčasnosti vznikajú situácie, v ktorých sa authority odvolávajú na prípad zverejnenia Pentagon Papers. Z nášho uhla pohľadu bolo konanie Daniela Ellsberga morálne správne. Ellsberg svojim konaním inšpiroval mnohých ľudí k činom vedúcim k väčšej transparentnosti vládnych rozhodnutí. Našu prácu by sme radi zakončili súčasným citátom Ellsberga, ktorý zhrňa jeho myslenie a pôsobenie: „*Viac sa stotožňujem s Chelsea Manningovou a s Edwardom Snowdenom, ako s hocakou inou osobou na tomto svete. Všetci sme čelili rovnakej otázke, ktorou je: Kto zabezpečí zverejnenie týchto informácií, ak nie ja?*“¹⁵³

¹⁵³ ELLSBERG, Daniel. Whistle-blower vďaka ktorému uzreli Pentagon Papers svetlo sveta. Dostupné na: <https://twitter.com/nprfreshair/status/937773509492617216>

Zoznam použitej literatúry

- [1] Alien Friends Act of 1798. 1 Stat. 570.
- [2] Alien Enemy Act of 1798. 1 Stat. 577.
- [3] ANDERSON, Dale. *Watergate : Scandal in the White House*. 1. vyd. Minneapolis : Compass Point Books, 2007. 96 s. ISBN 978-0-7565-2010-6.
- [4] Bantam Books, Inc. v. Sullivan, 372 U.S. 58 (1963).
- [5] BOBBITT, Randy. *Exploring Communication Law : A Socratic Approach*. 1. vyd. Londýn : Pearsons, 2007. 305 s. ISBN 978-0205462315.
- [6] BROGAN, Hugh. *The Penguin History of the United States*. 2. vyd. Londýn : Penguin Books, 2001. 737 s. ISBN 0-14-025255-X.
- [7] BUSHA, Charles H. *Freedom versus Suppression and Censorship*. Littleton : Libraries Unlimited, 1972. 240 s. ISBN 0-87287-057-X.
- [8] CARROLL, Thomas F. Freedom of Speech and of the Press in the Federalist Period; The Sedition Act. In: *Michigan Law Review*. Michigan : Michigan Law Review Association, 1920, vol. 18, no. 7, s. 615 - 651. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/1278027>
- [9] Congressional Research Service. *LII : US Constitution Annotated. Freedom of Expression – Speech and Press* [online]. Washington D.C. : Government Printing Office, 1992. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://www.law.cornell.edu/constitution-conan/authorship.html>
- [10] ELLIOTT, Mai. *RAND in Southeast Asia : A history of the Vietnam War Era*. Santa Monica : RAND Corporation. s. 415. ISBN 978-0833047540.
- [11] ELLSBERG, Daniel. *Secrets : A Memoir of Vietnam and the Pentagon Papers*. 1. vyd. New York : Penguin Group, 2003. 500 s. ISBN 0-670-03030-9.
- [12] EMERY, Fred. *Watergate: The Corruption of American Politics and the Fall of Richard Nixon*. 1. vyd. New York : Times Books, 1994. 555 s. ISBN 0-8129-2383-9.
- [13] Espionage Act of 1917. 40 Stat. 217.
- [14] Exec. Order No. 10501, 18 FR 7049 (1953).
- [15] Foreign Intelligence Surveillance Act. 92 Stat. 1783.
- [16] GAUGHAN, Anthony J. Watergate, Judge Sirica, and the Rule of Law [online]. In: *McGeorge Law Review*. Sacramento : University of the Pacific, vol. 42, no. 2, s. 343 - 393.

- [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://scholarlycommons.pacific.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1263&context=mlr>
- [17] GORA, Joel M. The Pentagon Papers Case and the Path Not Taken : A Personal Memoir on the First Amendment and the Separation of Powers [online]. In: *Cardozo Law Review*. New York : Yeshiva University Press, 1998, vol. 19, s. 1311 - 1332. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://brooklynworks.brooklaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1230&context=faculty>
- [18] GRAVEL, Mike. *The Pentagon Papers : The Defense Department History of United States Decision Making on Vietnam. The Senator Gravel Edition* [online]. Boston : Beacon Press, 1971, vol. 2, 623 s. [cit. 2019-19-04]. Dostupné online: <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon2/pent1.htm>
- [19] GREENWALD, Glenn. *No place to hide*. 1. vyd. New York : Metropolitan Books, 2014. 272 s. ISBN 978-1627790734.
- [20] HANYOK, Robert J. Skunks, Bogies, Silent Hounds, and the Flying Fish : The Gulf of Tonkin Mystery, 2 – 4 August 1964 [online]. In: *Cryptologic Quarterly*. Maryland : Center for Cryptologic History, NSA, 1998, vol. 123, no. 1, s. 1 - 55. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB132/relea00012.pdf>
- [21] HENKIN, Louis. The Right to Know and the Duty to Withhold : The Case of the Pentagon Papers. In: *University of Pennsylvania Law Review*. Philadelphia : University of Pennsylvania Law School, 1971, vol. 120, no. 2, s. 271 – 280. ISSN 0041-9907.
- [22] HERRING, George C. *America's Longest War : The United States and Vietnam, 1950 - 1975*. 2. vyd. New York : Newbery Awards Records, Inc., 1986. 316 s. ISBN 0-394-34500-2.
- [23] HUDSON, David L. Balancing Act : Public Employees and Free Speech [online]. In: *First Reports*. Washington D.C. : Freedom Forum Institute, december 2002, vol. 3, no. 2, s. 1 - 41. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://www.freedomforuminstitute.org/wp-content/uploads/2016/11/FirstReport.PublicEmployees.pdf>
- [24] Chicago & Southern Air Lines v. Waterman S.S. Corporation, 333 U.S. 103 (1948).

- [25] CHENG GUAN, Ang. *Vietnamese Communists' Relations with China and the Second Indochina Conflict, 1956 – 1962*. 2. vyd. Jefferson : McFarland. 321 s. ISBN 0-7864-0404-3.
- [26] JONES, Howard. *Death of a Generation : How the Assassinations of Diem and JFK Prolonged the Vietnam War*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 2003. 562 s. ISBN 0-19-505286-2.
- [27] JUNGER, Peter D. Down Memory Lane : The Case of the Pentagon Papers. In: *Case Western Reserve Law Review*. Atlanta : Darby Publishing Company, 1971, vol. 23, no. 1, s. 3 - 75. ISSN 0008-7262.
- [28] KARNOW, Stanley. *Vietnam : A History*. 1. vyd. New York : Viking Press, 1983. 750 s. ISBN 0-670-74604-5.
- [29] KIMBALL, Jeffrey. The Nixon Doctrine : A Saga of Misunderstanding [online]. In: *Presidential Studies Quarterly*. New Jersey : Wiley-Blackwell, 2006, vol. 36, no. 1, s. 59 – 74. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: www.jstor.org/stable/27552747
- [30] KISSINGER, Henry. *Diplomacy*. 1. vyd. New York : Simon & Schuster, 1994. 912 s. ISBN 0-671-65991-X.
- [31] KREJČÍ, Oskar. *Zahraniční politika USA: Ideje, doktríny, strategie*. 2. vyd. Praha : Professional Publishing, 2009. 337 s. ISBN 978-80-7431-003-4.
- [32] KUTLER, Stanley I. *The Wars of Watergate : The Last Crisis of Richard Nixon*. 1. vyd. New York : Norton, 1992. 776 s. ISBN 0-393-30827-8.
- [33] LANDAU, Susan. Making Sense from Snowden : What's significant in the NSA Surveillance? In: *IEEE Security and Privacy*. Washington D.C. : IEEE Computer Society, 2013, vol. 11, no. 4, s. 66 - 75. ISSN 1540-7993.
- [34] MAGEE, James J. *Mr. Justice Black: Absolutist on the court*. Charlottesville : University Press of Virginia, 1980. 214 s. ISBN 978-0813907845.
- [35] MCGOVERN, George. – ROCHE, John P. The Pentagon Papers – A Discussion. In: *Political Science Quarterly*. New York : Academy of Political Science, 1972, vol. 87, no. 2, s. 173 - 191. ISSN 00323195.
- [36] MEIKLEJOHN, Alexander. *Political Freedom : The Constitutional Powers of the People*. Londýn : Oxford University Press, 1965. 166 s. ISBN 0-313-20907-9.

- [37] METTLER, Katie. *The day anti-Vietnam War protesters tried to levitate the Pentagon* [online]. Washington D.C. : Washington Post, 19. október 2017. [cit. 2019-19-04]. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/10/19/the-day-anti-vietnam-war-protesters-tried-to-levitate-the-pentagon/?utm_term=.0d172beeb34b
- [38] *Near v. Minnesota*, 283 U.S. 697 (1931).
- [39] *New York Times Co. v. United States*, 403 U.S. 713 (1971).
- [40] *Northern Securities Co. v. United States*, 193 U.S. 197 (1904).
- [41] NORRIS, Mark. Bad „Leaker“ or Good „Whistleblower“? A Test [online]. In: *Case Western Law Review*. In: *Case Western Reserve Law Review*. Atlanta : Darby Publishing Company, 2013, vol. 66, no. 2, s. 693 - 710. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1132&context=caselrev>
- [42] O'NEILL, Kevin F. A First Amendment Compass : Navigating the Speech Clause with a Five-Step Analytical Framework [online]. In: *Southwestern University Law Review*. Florida : Southwestern Law School, 2000, vol. 29, s. 223 - 300. [cit. 2019-01-04] Dostupné na: https://engagedscholarship.csuohio.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1317&context=fac_articles
- [43] *Organization for a Better Austin v. Keefe*, 402 U.S. 415 (1971).
- [44] PACKER, Herbert L. Offenses Against the State. In: *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. California : SAGE Publications, 1962, vol. 339, no. 1, s. 77 - 89. ISSN 1552-3349.
- [45] *Pickering v. Illinois Board of Education*, 391 U.S. 563 (1968).
- [46] REED, Thomas J. *America's Two Constitutions : A Study of the Treatment of Dissenters in Time of War*. 1. vyd. Madison, New Jersey : Fairleigh Dickinson University Press, 2017. 484 s. ISBN 978-1-68393-113-3.
- [47] ROSELLE, Laura. *Media and the politics of failure : Great Powers, Communication Strategies, and Military Defeats*. 1. vyd. New York : Palgrave MacMillan, 2006. 191 s. ISBN 978-1-349-53590-3.
- [48] RUDENSTINE, David. *The Day the Presses Stopped*. 1. vyd. Los Angeles : University of California Press, 1996. 416 s. ISBN 0-520-08672-4.

- [49] Sedition Act of 1798. 1 Stat. 596.
- [50] SHAPIRO, Martin M. *The Pentagon Papers and the Courts : a study in foreign policy-making and freedom of the press*. San Francisco : Chandler Pub. Co., 1972. 131 s. ISBN 0810204614.
- [51] SHANE, Peter M. *Madison's Nightmare : How Executive Power Threatens American Democracy*. 1. vyd. Chicago : The University of Chicago Press, 2009. 256 s. ISBN 978-0-226-74939-6.
- [52] SHEEHAN, Neil. *The Pentagon Papers, as published by the New York Times : Based on investigative reporting by Neil Sheehan*. New York : Bantam Books New York, 1971. 810 s. ISBN 978-0812903416.
- [53] SCHLESINGER, Arthur M. *The Imperial Presidency*. 1. vyd. Mariner Books. New York : Mariner Books, 2004. 589 s. ISBN 0-618-42001-0.
- [54] TEBBEL, John W. – MILES WATTS, Sarah. *The Press and the Presidency : From George Washington to Ronald Reagan*. 1. vyd. New York : Oxford University Press, 1985. 583 s. ISBN 978-0195036282.
- [55] United States v. Curtiss – Wright Export Corp., 299 U.S. 304 (1936).
- [56] Ústava Spojených štátov amerických, 1. dodatok.
- [57] Virginia and Kentucky Resolutions (1798).
- [58] WEISKOPF, Richard. – WILLMOT, Hugh. Ethics as Critical Practice : The „Pentagon Papers“, Deciding Responsibility, Truth-telling, and the Unsettling of Organizational Morality [online]. In: *Organizational Studies*. California : SAGE Publications, 2013, vol. 34, no. 4, s. 469 - 493. [cit. 2019-01-04]. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0170840612470256>
- [59] WESTHEIDER, James E. *The Vietnam War*. 1. vyd. Londýn : Greenwood Press, 2007. 217 s. ISBN 0-313-33755-1.
- [60] WILLIAMS, Robert. *Political Scandals in the USA*. 1. vyd. Edinburgh : Keele University Press, 2000. 140 s. ISBN 1-57958-039-4.
- [61] Youngstown Sheet & Tube Co. v. Sawyer, 343 U.S. 579 (1952).
- [62] ZINN, Howard. *A People's History of the United States, 1492 - Present*. 5. vyd. New York : HarperCollins Publishers, 2003. 729 s. ISBN 0-06-052842-7.